

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ & SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

SELVITYS KULTTUURIHYVINVOINTIPALVELUJEN TOIMINTAMALLEISTA KUNNISSA JA PERUSTETTAVILLA HYVINVOINTIALUEILLA

Loppuraportti 25.2.2022

Sara Anttila, Eveliina Kuusisto & Kirsi Siltanen, MDI

MDI

Aluekehittämisen konsulttitoimisto

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	3
1. JOHDANTO	4
1.1 Selvityksen tausta	4
1.2 Menetelmät	5
2. TOIMINTAMALLIT	6
2.1 Kulttuuriin osallistumisen taloudellisen tuen malli	6
2.2 Kulttuurilähete	11
2.3 Palveluohjaus	14
2.4 Muut kulttuurihyvinvoinnin toimintamallit	16
3. TIEDONKERUU, VAIKUTTAVUUS JA KEHITTÄMINEN	18
3.1 Kulttuurihyvinvoinnin mallien tulevaisuus	18
3.2 Tiedonkeruu ja vaikuttavuus	19
3.3 Kehittäminen ja kansallinen tuki	20
4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	22
LÄHTEET	24
LIITTEET	25
Liite 1. Kyselylomake	25
Liite 2. Toimintamallit kunnittain ja hyvinvointialueittain	32

Tiivistelmä

Kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleja koskevassa selvityksessä on tarkasteltu kolmea kulttuurihyvinvoinnin toimintamallia. Taloudellisen tuen malli, kulttuurilähete ja palvelunohjaus ovat moninaisesti käytössä kunnissa ja hyvinvointialueilla. Tämä selvitys tiivistää tilannekatsauksen siitä, mitä malleja käytetään, mille kohderyhmille malleja kohdennetaan, mitä kautta tukea kohdennetaan ja missä ovat mallien kehitystarpeet.

Selvitys kohdennettiin niihin kuntiin ja hyvinvointialueisiin, joissa on TEA-viisarin mukaan kulttuurihyvinvoinnin malleja käytössä. Selvityksessä tiedonkeruu toteutettiin pitkälti sähköisenä kyselynä, mutta myös puhelinhaastattelu oli mahdollinen. Kysely toteutettiin aikavälillä 30.11.2021-1.2.2022. Kyselyyn vastasi yhteensä 74 toimijaa, joista 64 kunta- ja 10 hyvinvointialuetasolla. Lisäksi toteutettiin myös kaksi taustoittavaa asiantuntijahaastattelua, yksi ryhmä- ja yksi yksilöhaastattelu.

Vastauksia tarkasteltiin sekä kokonaisuutena että kuntakoon mukaan (alle 9 999 asukasta, 10 000-99 999 asukasta ja yli 100 000 asukasta). Hyvinvointialueita tarkasteltiin erikseen niiltä osin, kuin se oli tarkoituksenmukaista. Tarkastelluista kolmesta toimintamallista taloudellisen tuen malli osoittautui yleisimmäksi kulttuurihyvinvoinnin toimintamalliksi. Kulttuurilähete ja palvelunohjauksen toimintamallit eivät olleet yhtä laajalti käytössä.

Kuntien sosiaalipalvelut olivat kulttuurihyvinvoinnin pääasiallisia järjestäjiä ja kohderyhmät, joille tukea kohdennettiin, vaihtelivat malleittain. Taloudellisen tuen mallin suurin kohderyhmä oli aikuissosiaaliryhmän asiakkaat (69 %), kun taas kulttuuriläheteen suurin asiakasryhmä oli neuvola-asiakkaat (42 %). Palvelunohjausmallin suurin kohderyhmä oli asumispalveluissa olevat henkilöt (29 %).

Selvityksessä ilmeni myös, että muita malleja on laajasti käytössä ja kehitteillä. Myös tuleva uudistus, jossa kuntien sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut siirtyvät kunnilta uusien hyvinvointialueiden järjestettäväksi vaikuttaa siihen, miten kulttuurihyvinvointipalveluja tulevaisuudessa järjestetään.

Vastauksista ilmeni, että toimintamallien soveltaminen on moninaista. Palveluita järjestetään eri tavoin riippuen kunnasta ja hyvinvointialueiden sisällä oli eri käytänteitä. Avoimista vastauksista ilmeni erilaiset paikalliset kokeilut ja toimintamallien käytänteet. Toimintamallien yhdenmukaistaminen nähtiin tarkoituksenmukaisena kulttuurihyvinvoinnin toimintamallien kehittämisen kannalta ja tässä valtakunnallinen koordinaatio nähtiin mekanismina, joka voisi yhtenäistää toimintamallien käytänteitä. Digitaaliset palveluratkaisut nähtiin osana kehitystä samaan aikaan kun kustannukset huolestuttivat.

Selvityksen keskeiset johtopäätökset ovat kulttuurihyvinvointipalvelumallien kehittäminen tulevien vuosien aikana ja mallien vakiinnuttaminen hyvinvointialueilla. Haasteita hyvinvointialueiden kannalta ovat erilaiset paikalliset mallit ja kokeilut, jotka tulisi yhtenäistää. Tulevaisuudessa toimintamallien seuranta ja tiedonkeruun metodologia volyymin kasvaessa tulee olemaan haaste, minkä vuoksi vaikuttavuustietoa, arvioiteja, käyttäjätietoa ja vertailuja kaivataan. Positiivisena asiana selvityksessä kuitenkin ilmenee se, että kulttuurihyvinvoinnin kysymykset ja toimintamallit nähdään tärkeänä osana sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita sekä asukkaiden hyvinvointia tukevana toimintona.

1. Johdanto

1.1 Selvityksen tausta

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö asettivat vuonna 2020 kulttuurihyvinvointiin liittyvien yhteistyömallien edistämiseksi ja hallitusohjelman tavoitteiden tukemiseksi terveyttä ja hyvinvointia edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan yhteistyöryhmän (Taiku3). Yhteistyöryhmän yhtenä tavoitteena on tunnistaa kulttuurihyvinvoinnissa keskeiset kehittämisen alueet erityisesti tulevaisuuden sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuisissa ja tukea hyviksi koettujen toimintamallien jalkauttamista alan toimijoille. Lisäksi tehtävänä on määritellä kulttuurihyvinvoinnin koordinaatiotoimintaa sekä asiantuntija- ja kehittämistoimintaa ja niihin liittyvien palvelujen tavoitteenasettelua ja toimenpiteitä. Osana työryhmän työtä teetettiin tämä selvitys, jonka avulla kartoitettiin tällä hetkellä kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa käytössä olevia kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleja.

Sosiaali- ja terveysministeriö on parhaillaan valmistelemaan Suomen kestävän kasvun ohjelman toimeenpanoon liittyvää asetusta ja sen pohjalta käynnistettävää valtionavustushakua. Yhtenä kokonaisuutena on hyvinvointialueilla toimeenpantava monialainen hyvinvoinnin palvelukonsepti, jota tuetaan digitaalisilla ratkaisuilla. Erityisenä kohderyhmänä ovat koronakriisin jälkeen haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät. Kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleja koskeva selvitys palvelee osaltaan tämän ohjelman toimeenpanon suunnittelua. Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen ja kulttuurihyvinvointiin liittyvät palveluketjut kunnissa ovat sote-uudistuksen myötä nousseet tärkeään asemaan palvelujen siirtyessä osittain kunnilta hyvinvointialueille. Selvitys edesauttaa myös yhtenäisemmän, valtakunnallisen kulttuurineuvonnan palveluketjujen kehittämisessä ja organisoimisessa.

Selvitys koskee kolmea eri toimintamallia: taloudellisen tuen mallia, kulttuurilähetettä sekä palveluohjausta. Työssä selvitettiin seuraavia kysymyksiä:

- millaisia toimintamalleja alueiden kunnilla on?
- mille kohderyhmille toimintamallit on suunnattu ja miten palvelun käyttäjiä rajataan? Paljonko mallin käyttäjiä on?
- miten käyttäjää ohjataan palvelun ääreen ja kuka sen tekee?
- Mihin kulttuuripalveluihin toimintamalli kohdistuu ja saavatko kulttuuritoimijat korvauksen palvelustaan?
- mitä tietoa mallin käytöstä kerätään ja onko toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioitu?
- Onko mallin vakiinnuttamista hyvinvointialueen käyttöön valmisteltu?
- Millaista kansallista toimintamallia tai digitaalisia ratkaisuja tarvittaisiin ko. toimintamallin tueksi?

Lisäksi kysyttiin mahdollisia muita käytössä olevia kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleja ja vastaajien näkemyksiä eri mallien käyttöönoton todennäköisyydestä omalla alueellaan.

Selvityksen toteutti MDI Public Oy 1.10.2021-28.2.2022.

1.2 Menetelmät

Selvitys kohdentui tiettyihin kulttuurihyvinvoinnin palvelumuotoihin ja niiden toteuttamisen tapoihin sekä niiden järjestämisessä tarvittaviin tukitoimiin. Selvitys kohdennettiin ensisijaisesti niihin kuntiin ja hyvinvointialueisiin, joilla on TEA-viisarin tietojen mukaan kulttuurihyvinvoinnin käytäntöjä käytössä. Selvityksessä oli tavoitteena riittävä alueellinen kattavuus. Selvitys toteutettiin pääosin sähköisenä kyselynä. Selvityksen alussa toteutettiin lisäksi kaksi taustoittavaa asiantuntijahaastattelua, yksi ryhmä- ja yksi yksilöhaastattelu. Näissä kartoitettiin selvityskysymysten toimivuutta vastaajien näkökulmasta. Kyselylomakkeen kysymykset ovat liitteessä 1.

Kyselyä lähetettiin sähköpostitse kulttuurihyvinvoinnin parissa työskenteleville henkilöille aalloissa, lähtien liikkeelle alueelliselta tasolta ja edeten kuntiin. Ensisijaisena tietolähteenä toimivat hyvinvointialueiden valmistelun terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen valmistelijat, joiden tietoja täydennettiin kuntien kulttuuritoimista sekä muilta soveltuvilta tahoilta. Kyselyssä pyydettiin lisäksi vastaajaa jättämään kyselyn lopussa niiden henkilöiden yhteystiedot, jotka voisivat täydentää vastausta kyseisen alueen/kunnan osalta, ja kysely lähetettiin edelleen niille henkilöille.

Selvityksen alkuvaiheessa toteutetuissa kahdessa taustoittavassa asiantuntijahaastattelussa kävi ilmi, että vastaukset selvityksen tutkimuskysymyksiin eivät todennäköisesti löydy yksittäiseltä henkilöltä, vaan yhden alueen vastaukset edellyttävät usean ihmisen tietoja. Kuntakohtaisia vastaustapoja on aineistossa käytännössä kolme: ensimmäisessä alueet koostivat itse tiedot niin, että järjestelmään syötettyjä vastauksia on yksi per kunta tai hyvinvointialue. Toisessa tapauksessa samasta kunnasta tai samalta hyvinvointialueelta on useita vastauksia. Näitä vastauksia on käsitelty yhdistämällä vastaukset niissä kysymyksissä, joissa on esitetty kuntamäärän frekvenssi (montako kuntaa...) kun taas muissa on käytetty vastausmääräjakaumia (kuinka moni vastaaja...). Rinnakkaisia vastauksia oli kolmesta kunnasta ja kahdelta hyvinvointialueelta. Kolmas vastaustapa oli, että yksi ihminen vastasi siltä osin kuin tiesi ja joko ei välittänyt kyselyä eteenpäin tai eteenpäin välitetyistä kyselyistä ei saatu vastauksia. Tämä lienee ollut yleisin tapa vastata tähän kyselyyn, sillä en osaa sanoa -vastausten määrä on kyselyssä merkittävän suuri. Kyselyn metodologisista ratkaisuista ja tiedonkeruun kehittämistarpeista on johtopäätöksiä luvussa neljä.

Sähköinen kysely toteutettiin aikavälillä 30.11.2021-1.2.2022. Riittävän alueellisen kattavuuden varmistamiseksi tarjottiin myös mahdollisuutta vastata kyselyyn puhelinhaastattelussa. Haastatteluja toteutettiin lopulta kaksi. Kyselyyn vastasi yhteensä 74 toimijaa, joista 64 kunta- ja 10 hyvinvointialuetasolla. Kyselyvastaajat jakautuvat alueellisesti hyvin kattavasti. Vastaajissa on kuntia tai hyvinvointialueita kaikilta muilta hyvinvointialueilta paitsi Satakunnan, Itä-Uudenmaan ja Vantaan-Keravan hyvinvointialueelta. Myös erikokoiset kunnat ovat hyvin edustettuina. Kahdestakymmenestä suurimmasta kaupungista vastaukset saatiin 18:sta. Helsingin kaupunkia on tässä tarkasteltu kuntavastaajana. Tietoja käsitellään kunta- ja hyvinvointialuetasolla, eikä yksittäistä vastaajaa, yksittäisiä vastauksia tai kommentteja eritellä.

2. Toimintamallit

2.1 Kulttuuriin osallistumisen taloudellisen tuen malli

Kulttuurin osallistumisen taloudellisen tuen malli viittaa toimintamalleihin, joiden tehtävä on tukea taloudellisesti vaikeassa tilanteessa olevien nuorten, aikuisten tai perheiden kulttuuriin osallistumista tai sen tekemistä. Taloudellisen tuen malli on selkeästi yleisin kysytyistä kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleista. 58:sta kysymykseen vastanneesta kunnasta 32:lla on jokin taloudellisen tuen malli käytössä ja yhdeksällä sellainen on kehitteillä (taulukko 1). Erityisesti suurissa, yli 100 000 asukkaan kaupungeissa taloudellisen tuen malli on joko käytössä tai kehitteillä kaikissa kahdeksassa vastanneessa kaupungissa. Hyvinvointialueista taloudellisen tuen mallin ilmoitettiin olevan käytössä kahdeksassa ja kehitteillä yhdessä yhteensä yhdeksästä vastanneesta hyvinvointialueesta. Osa hyvinvointialueiden vastauksista koski kuitenkin vain osaa kyseisen alueen kunnista, joten kuntatieto on tarkempi kuin hyvinvointialueita koskeva tieto. Kuntakohtaiset tiedot ovat tarkemmin liitteessä 2.

Taulukko 1. Taloudellisen tuen malli kuntakoon mukaan.

1. Onko kunnassanne käytössä jokin taloudellisen tuen malli kulttuuriin osallistumiseen vaikeassa elämäntilanteessa oleville?				
	alle 9 999 asukasta	10 000 - 99 999 asukasta	yli 100 000 asukasta	Yhteensä
Kyllä	14	13	5	32
Kehitteillä	4	2	3	9
En osaa sanoa	1	1		2
Ei	8	7		15
Kaikki yhteensä	27	23	8	58

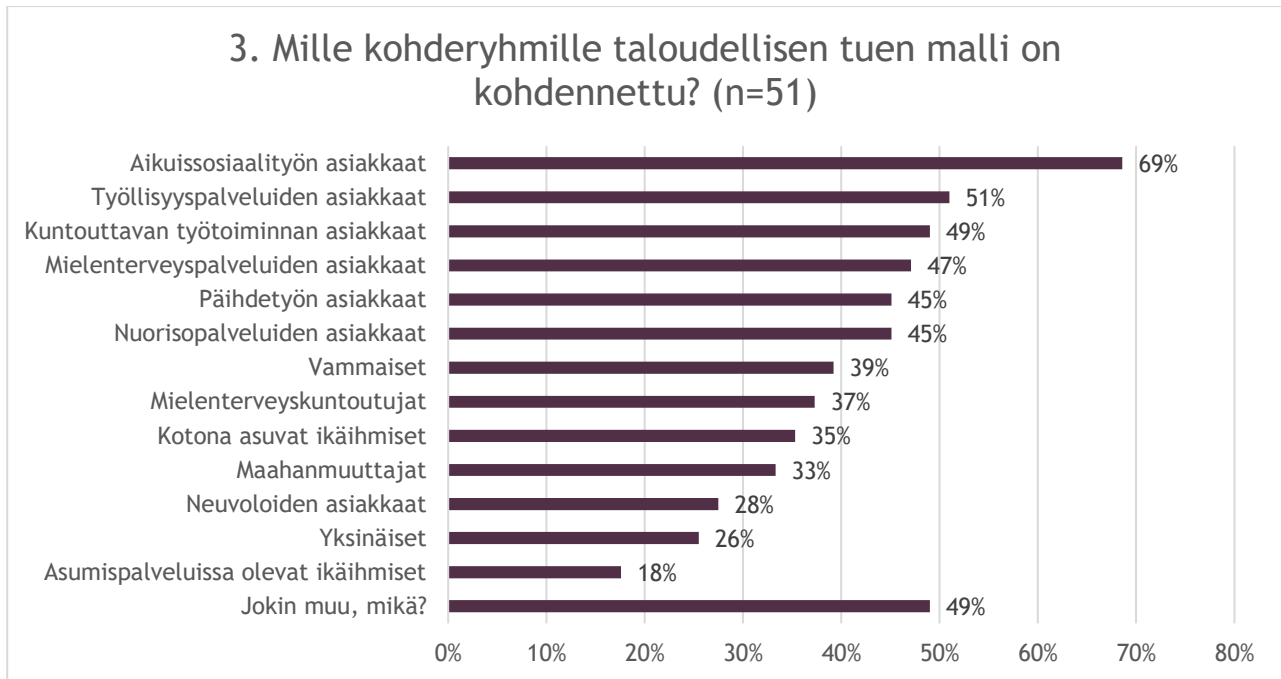
Laajimmin käytössä oleva malli on Kaikukortti, jolla on Kaikukortin omien tietojen mukaan tällä hetkellä yli 10 000 käyttäjää 20 kunnassa ja neljässä maakunnassa¹. Tämän selvityksen kyselyaineiston pohjalta Kaikukortti on eniten käytössä oleva malli: se oli käytössä 26 kuntavastaajalla. Yksittäiset vastaajat vastasivat myös Aktiivipassin ja Kimmo-ke-pannekeen. Toisaalta lähes joka toinen vastannut kunta kertoi käyttävänsä jotain muuta taloudellisen tuen mallia kolmen kysytyn rinnalla tai ainoana mallina. Muissa malleissa mainitaan Helsingin kehittämä LiiKu-toiminta, Joensuun harrastepankki, Kannonkosken Väkky-etu, Salon Virkisty Virtaa, Kouvolan Virta-kortti sekä Toholammin Ystäväkortti.

Moni toimija korosti vastauksissaan kunnan ilmaisia, avoimia kulttuuripalveluita mukaan lukien kohdennetut palvelut, kuten lastenkulttuurikeskukset. Lisäksi moni mainitsi alennukset pääsylipuista tai kurssimaksuista sekä taiteen perusopetuksen vapaaoppilaspaiikat, jotka ovat vakiintuneita käytäntöjä. Maksuttomat, avoimet kunnan kulttuuripalvelut ovat olennainen osa kulttuurin taloudellista saavutettavuutta, vaikka emme niitä laske tässä taloudellisen tuen malliksi. Lisäksi vastauksissa nostetaan hankemaisen toiminnan merkitys varsinkin erityisryhmillä. Tämä voikin olla perusteltu tarkastelukulma kohderyhmiin: osalle asiakasryhmistä toimintaa järjestetään muiden vakiintuneiden toimintatapojen kautta, joten erityistä taloudellisen tuen mallia ei näille kohderyhmille välttämättä edes harkita.

Taloudellista tukea kohdennetaan eri väestöryhmille. Koska selvityksessä tarkasteltiin sosiaali- ja terveyspalveluiden ja kunnan yhdyspintojen toimintamalleja, kysyttiin kohderyhmiä eri tavoin, sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkuuksien että väestöryhmien kautta. Yleisin kohderyhmä taloudellisen

¹ <https://kaikukortti.fi/>

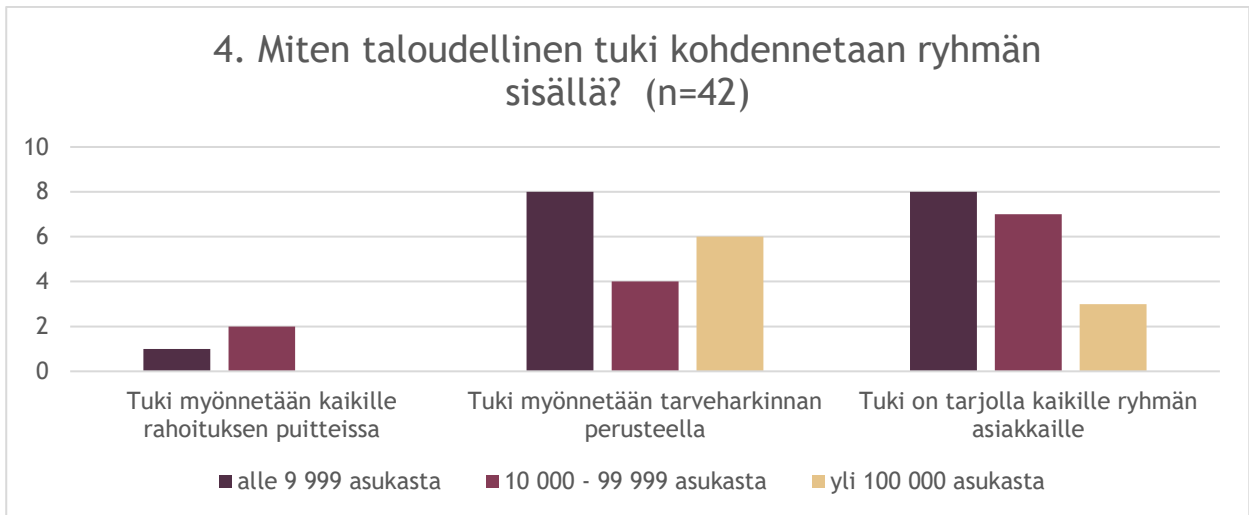
tuen mallissa on aikuissosiaalityön asiakkaat, joka ilmoitettiin kohderyhmäksi 69 %:ssa vastauksista (kuvio 1). Työllisyyspalveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat mainittiin noin puolessa vastauksista. Suurin osa taloudellisen tuen mallin asiakkuuksista kohdentuu avopalveluissa, jotka on kohdennettu tietylle ryhmälle. Universaalipalveluissa (neuvola 28 %), vaikeammin määritellyissä kohderyhmissä (yksinäiset 26 %) ja laitospalveluissa (asumispalveluissa olevat ikäihmiset) taloudellisen tuen mallia nimetään käytettäväksi selkeästi vähemmän.

Kuvio 1. Mille kohderyhmille taloudellisen tuen malli on kohdennettu?

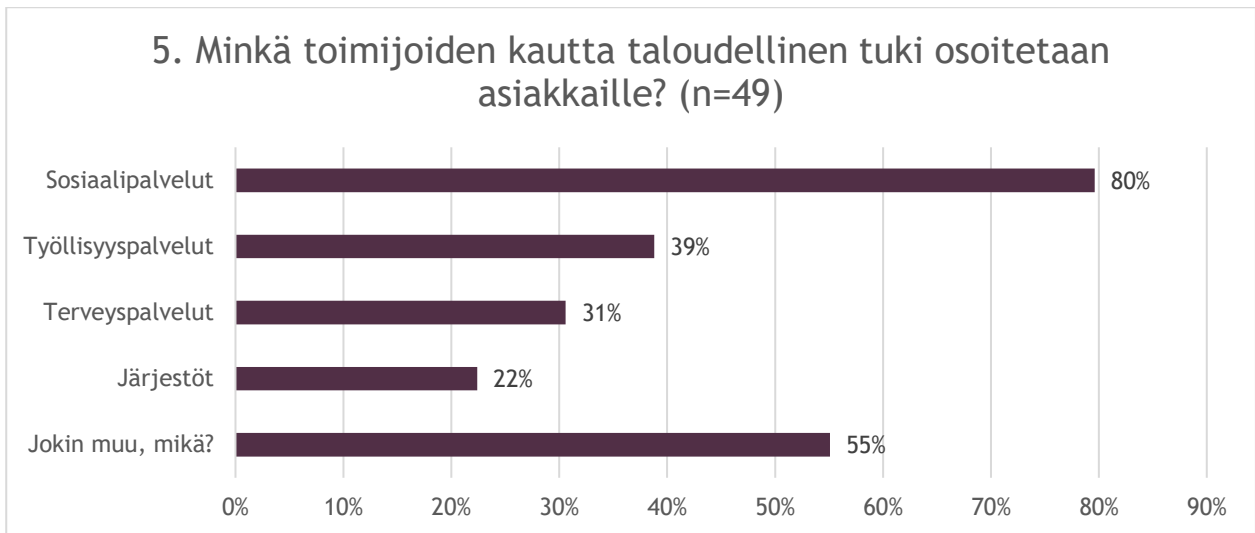
Usea vastaaja ilmoitti kohdennukseksi kaikki vähävaraiset tai taloudellisesti haasteellisessa tilanteessa olevat. Osassa tarkennuksena oli tietyn palvelun tai tuen käyttö, esimerkiksi toimeentulotuen asiakkaat tai takuueläkkeellä olevat. Kriteerit näyttävät olevan kuitenkin kirjavat yhden kohderyhmän sisälläkin. Esimerkiksi haasteellisessa tilanteessa olevien lapsiperheiden tukea nimetään jaettavan mm. perhetyön, lastensuojelun ja toisaalta kaikille vauvaperheille suunnatun toiminnan kautta. Jokainen näistä kohderyhmästä on perusteltu, mutta mallien ja käyttäjäkriteerien moninaisuus on haaste toiminnan kehittämisen, levittämisen ja arvioinnin kannalta.

Taloudellisen tuen mallia kohdennetaan yhtä usein tarveharkinnan perusteella ja yhtä usein tuki on saatavilla kaikille kohderyhmien asiakkaille (kuvio 2). Käytännössä nämä luokat lienevät liukuvasti päällekkäin. Tarveharkinta voi olla harkintaa asiakkaan kiinnostuksen ja tarpeen pohjalta tai harkintaa, onko palvelu kustannusvaikuttava asiakkaan tarpeessa. Kolme vastaajaa näkee rahoituksen vaikuttavan heidän taloudellisen tuen mallissaan. Rahoituksen vaikutus jää vähäiseksi jo siitäkin syystä, ettei toimintamalleilla välttämättä ole suoria kustannuksia niitä jakaville toimijoille. Esimerkiksi Kaikukortin kustannuslogiikka perustuu kulttuuritoimijoiden vastikkeettomaan palveluun, jolloin sosiaali- ja terveyspalveluille tai kunnan kulttuuripalveluille kohdentuu ensisijaisesti koordinaation kustannuksia. Tällöin korttien jakelumäärä ei ole käyttäjämäärän mukaan muuttuva kustannus ainakaan sosiaali- ja terveyspalveluille.

Kuvio 2. Miten taloudellinen tuki kohdennetaan ryhmän sisällä?

Taloudellisen tuen malli jaetaan useimmissa tapauksissa sosiaalipalveluiden kautta (80 % vastaajista) (kuvio 3). Työllisyys- ja terveystaloudelliset palvelut ovat myös yleinen kanava taloudellisen tuen levittämiseen. Järjestöjen kautta tukea jaetaan noin viidenneksessä mainituista vastauksista. Jokin muu -vastauksen on kuitenkin valinnut yli puolet vastaajista. Tämä vastausjoukko avaa kirjavaa käytäntöjen joukkoa taloudellisen tuen mallin takana. Seitsemän vastaajaa mainitsi seurakunnat sekä 15 vastaajaa ilmoitti kuntien vapaa-ajan toimialan käyttävän taloudellisen tuen mallia. Tarkemmin tarkasteltuna vapaa-ajan toimialalla kulttuuri-, nuoriso- ja kirjastopalvelut tarjoavat taloudellista tuen mallia. Nuorisopalveluissa nousee esille, että tukea jaetaan joissain kunnissa etsivän nuorisotyön kautta.

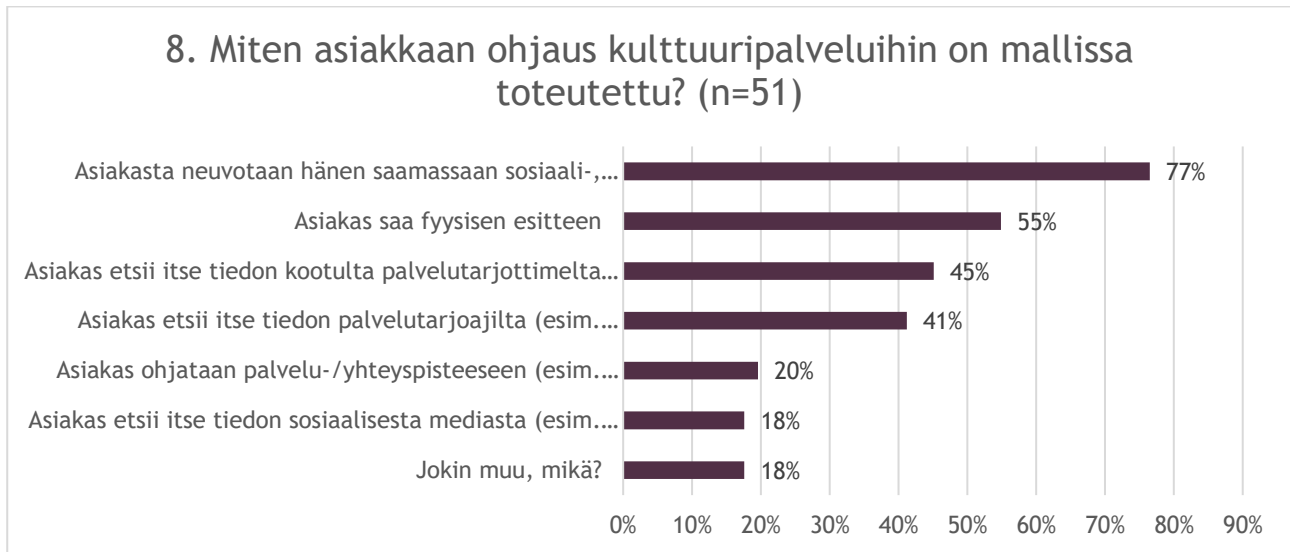

Kuvio 3. Minkä toimijoiden kautta taloudellinen tuki osoitetaan asiakkaille?

Avovastauksissa mainitaan, että vastuu palvelun osoittamisesta on jakavalla taholla, samoin tarveharkinnasta ja tilastoinnista. Palvelun käytännön toteutuksessa tukea jakava taho on olennainen. 77 % vastaajista nimeää, että jakava taho neuvoo asiakasta taloudellisen tuen mallin käytössä (kuvio 4). Reilu puolet jakaa fyysisen esitteen ja kootut verkkopalvelut tai palvelutarjottimet mainitsee 45 % vastaajista. Erillisen yhteyspisteen, esim. lähitorin kautta toimiva palveluun ohjaus on vähäisemmässä käytössä noin viidenneksellä vastaajista. Yksittäisissä vastauksissa vastaajat ilmaisivat asiakasohjauksen ja tiedottamisen

tapahtuvan mm. kirjastossa, kuntatiedotteessa, sosiaalityöntekijän tai maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden kautta.

Kuvio 4. Miten asiakkaan ohjaus kulttuuripalveluihin on mallissa toteutettu?

Suurimmassa osassa taloudellisen tuen mallin vastauksista kulttuuripalvelut ovat mallissa mukana ilman erillistä korvausta. Ne perustuvat siis siihen, että kulttuuripalvelut rahoitetaan muuta kautta osana kuntien tai järjestöjen omaa kulttuuritoimintaa.

Kysymys taloudellisen tuen asiakasmääristä on vastaajille vaikea, eikä tietoa saatu kaikista vastanneista kunnista. Toisaalta taloudellisen tuen mallit ovat moninaisia, eikä tarvetta seurannan systematisoinnille välttämättä ole ollut. Kaikukortin käyttö tilastoituu Kaikukantaan tarkempaan kuin tämän selvityksen tuloksissa. Volyymierot ovat kuitenkin suuria: siinä missä pienen kunnan taloudellisen tuen mallilla on vuosittain 5-10 tarpeen mukaan valikoituvaa käyttäjää, on Helsingin jokaiselle ikäluokkansa lapselle tarkoitettussa kulttuurikummi-toiminnassa 6400 asiakasta vuodessa. Määrät ovat kuitenkin merkittäviä kunkin kunnan mittaluokassa, vaikka toisessa se tarkoittaa kymmentä ja toisessa jopa kymmentätuhatta käyttäjää. Alla olevan taulukon (taulukko 2) kuntakoon mukaan listatut vastaukset antavat kuitenkin mittakaavaa käyttäjien määrille.

Taulukko 2. Kuinka monelle asiakkaalle tuki myönnetään vuosittain kunnassasi/hyvinvointialueellasi?

alle 9 999 asukasta
120
5-10 asiakasta
ei ole tietoa
ei tietoa
en osaa sanoa
Kaikille, joille Kaiku-kortin voi antaa, sote tuntee asiakkaansa
Kaikukortin jakelumäärin liittyen sotella on tarkempaa tietoa.
Kaikukortti muutamalle kymmenelle
Maksimissaan käyttäjiä on ollut museossa noin pari kymmentä.
n. 20 nyt ensimmäisenä vuonna
n. 60 kpl

Riippuu vuodesta ja asiakastarpeesta arviolta noin 5-30
Vaikea arvioida
10 000 - 99 999 asukasta
100
250
100-150
270 (tilasto edelliseltä normaalivuodelta 2019)
350 (2020)
350 kaikukorttia on jaettu
808 kpl rekisteröityä Kaiku-korttia tällä hetkellä (16.12.2021)
Kaikukortin käyttäjiä oli vuonna 2021 yhteensä 1632 henkilöä.
Korona-aikaan vähän 10-15
Lippuja ei jaettu vuonna 2021. Monet tapahtumat peruttiin ja aika meni koronasta selviytymiseen.
n. 1000hlö
Tiedon saa sotelta.
Tällä hetkellä 2021 tilastot eivät vielä valmiita. Ym. tukien asiakkaat tilastoidaan useissa eri yksiköissä.
Viime vuonna Kaikukorttia taidettiin käyttää yli 2000 kertaa, tämän vuoden dataa en ole vielä nähnyt.
Vuonna 2021 Lohjalla on jaettu noin 140 uutta Kaikukorttia.
yli 100 000 asukasta
Aktiivipassi n. 2700 ja Kaikukorttia pilottivuotena 06-12/21 välillä 1350 kpl.
en osaa sanoa
en osaa vastata
Kaiku-kortin käyttöönotto vasta valmistelussa. Tukea ei ole vielä myönnetty.
Kaikukortteja on jaettu noin 1800 vuonna 2021 (muistaakseni)
LiiKu-tuen 1.pilottiin osallistui yhteensä 159 asiakasta ajalla 10/2020-2/2021. Pilotti toteutettiin korona-aikana, joten toteuttamista jouduttiin kaventamaan.
Tällä hetkellä vuonna 2020 alkaneessa Kulttuurin kummilapset -hankkeessa on mukana noin 6400 perhettä.
Vuonna 2021 kaikukortteja jaettiin noin 1000 kpl.

Taloudellisen tuen mallina Kaikukortti on suosittu käytössä oleva toimintamalli useassa kunnassa ja/tai hyvinvointialueella. Tällä hetkellä Kaikukortti-mallin vakiinnuttamista ja levittämistä suunnitellaan alueilla, joissa se on käytössä alueiden yksittäisissä kunnissa. Tarkoituksena on, että malli kattaisi koko hyvinvointialueen. Haasteena voi olla kuntien erilaiset lähtötilanteet. Toimintamallin vakiinnuttamisessa on tehty pilottikokeiluja, esimerkiksi yhden tai muutaman kunnan kokeiluja, jossa Kaikukortti on otettu käyttöön. Tätä kautta toiminta on juurtunut kunnan rakenteisiin ja on kulttuurisen taloudellisen tuen mallina vakiintunut. On myös alueita, joissa Kaikukortti-toiminta on siinä vaiheessa, että toimintamalli on käytössä koko alueella, kuten Kainuussa.

Vastauksissa peräänkuulutettiin kansallista toimintamallia, joka yhtenäistää paikallisia ja alueellisia toimintamalleja. Valtakunnallinen malli voisi tukea ja ohjata alueellisia suunnitelmia sekä selkeyttää esimerkiksi myöntämiskriteereitä. Kansallista toimintamallia kehitettäessä tulisi huomioida jo olemassa olevat hyvät käytännöt ja mallit. Vastauksista ilmenee, että esimerkiksi Kaikukeskuksen Kaikukortti on todettu toimivaksi malliksi monessa kunnassa.

Digitaalisia ratkaisuja toivottiin avuksi tiedon jakamisessa ja saavutettavuuden lisäämisessä. Kaikukeskuksen kansallinen Kaikukortti-rekisteri Kaikukanta mainittiin hyvänä alustana. Vastaajien visiona oli, että digitaaliset alustat edesauttaisivat dokumentointia, palveluiden vaikuttavuuden arviointia ja seuranta. Myös kaikki tieto löytyisi yhdestä paikasta ja samaan aikaan digitaaliset ratkaisut mahdollistaisivat kattavamman palvelutarjonnan asiakkaille/kuntalaisille. Eri kohderyhmien palvelut voisi myös keskittää samalle alustalle ja esimerkiksi kulttuurikaverin voisi löytää digitaalisen palvelun kautta.

Osa vastaajista huolestutti rahoitus, esimerkiksi kulttuuritarjoajille maksettava kompensatio lipputulojen menetyksen vuoksi. Lisäksi hyvinvointialueilla huoli alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumisesta kustannusten ja kulttuuritarjonnan osalta ilmeni vastauksissa.

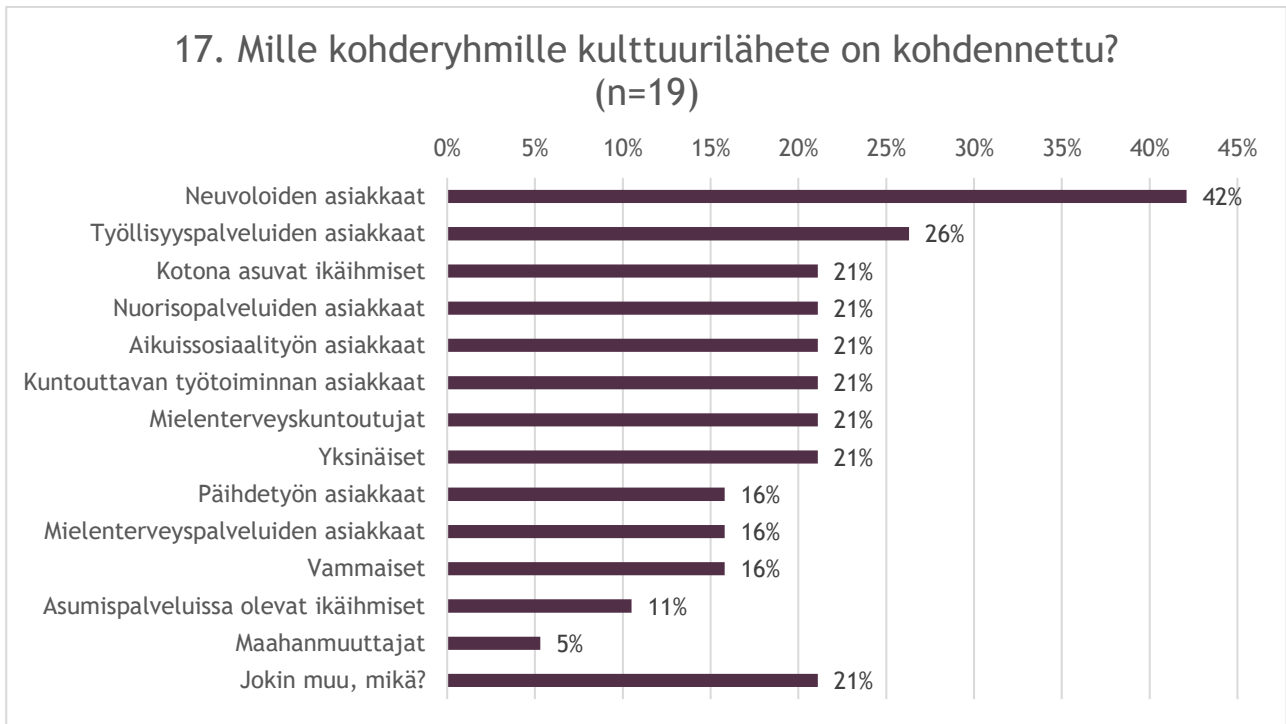
2.2 Kulttuurilähete

Kulttuurilähete on toistaiseksi selvästi harvinaisempi kuin taloudellisen tuen malli. Kulttuurilähete on käytössä kuudessa kunnassa ja kehitteillä kahdeksassa kysymykseen vastanneista 58 kunnasta (taulukko 3).

Taulukko 3. Onko kunnassanne/hyvinvointialueellanne käytössä jokin kulttuurilähete malli?

15. Onko kunnassanne/hyvinvointialueellanne käytössä jokin kulttuurilähete malli?				
Riviotzikot	alle 9 999 asukasta	10 000 - 99 999 asukasta	yli 100 000 asukasta	Yhteensä
Kyllä	2	1	3	6
Kehitteillä	2	3	3	8
En osaa sanoa	2	1	2	5
Ei	21	18		39
Kaikki yhteensä	27	23	8	58

Kulttuurilähete kohderyhmät painottuvat eri tavoin kuin taloudellisen tuen mallissa (kuvio 5). Kulttuurilähete on mielletty toimivaksi eritoten lasten ja nuorten palveluissa. Kaksi viidestä kysymykseen vastanneesta ilmoitti lähete kohdentuvan neuvoloiden asiakkaisiin. Tampereen harrastuslähete (ent. kulttuurilähete) sekä Etelä- ja Pohjois-Savon Lasten ja nuorten kulttuurilähete eli LAKU-lähete ovat käytössä olevia malleja, ja niiden esikuvien perusteella ollaan myös kehittämässä uusia lähete malleja. Toisaalta kulttuurilähete on käytössä tai kehitteillä liikunta- ja/tai hyvinvointilähete laajenuksena, jolloin asiakaskunta on laajempi, eikä erityisiä painotuksia tai kohdennettuja malleja mainita. Kulttuurilähete kohderyhmiä koskevan kysymyksen vastausmäärät ovat pienet eikä niistä voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Maahanmuuttaja- tai asumispalveluasiakkaille kulttuuriläheteä kohdennetaan tai ajatellaan kohdennettavan kuitenkin muita asiakas- ja ihmisryhmiä vähemmän.

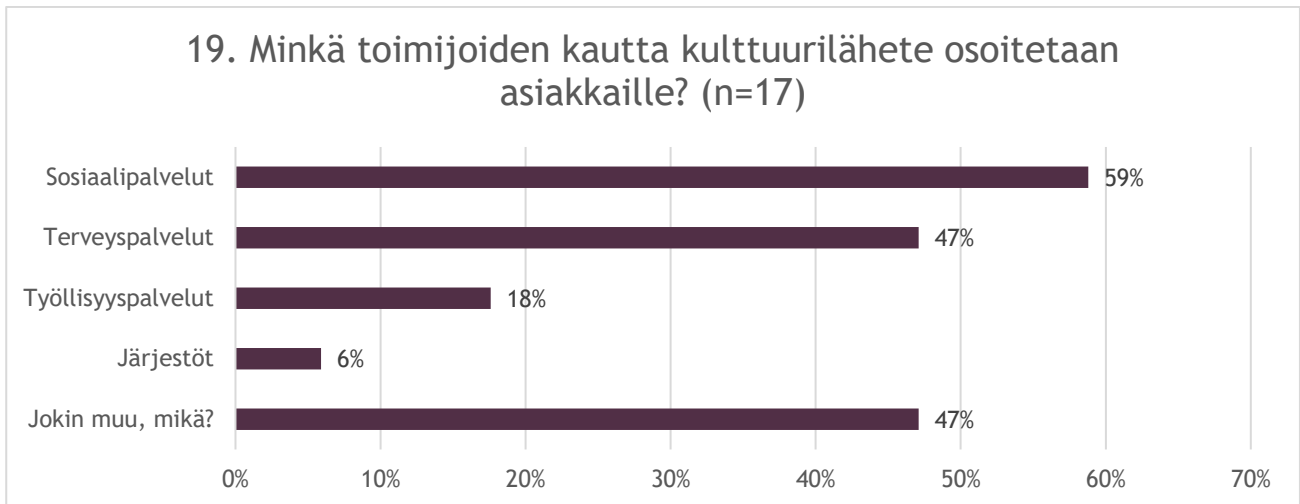

Kuvio 5. Mille kohderyhmille kulttuurilähete on kohdennettu?

Lähetemallin painopisteet vaihtelevat kulttuurin tai liikunnallisten harrastusten tai näiden kombinaatiosta. Toiminta on pitkälti asiakasohjauksellinen esimerkiksi kummitoiminnan muodossa (taidekummi, kulttuurikummi). Joissain kunnissa toimintaprosessia on kehitetty niin, että asiakas saa ns. hyvinvointilähetteen, jossa tämä ohjataan hyvinvointiohjaajalle, joka arvioi sen mihin toimintaan asiakas voi osallistua. Käytännössä kulttuurilähetteen alla nimetään hyvin erityyppisiä toimintoja.

Tarveharkintaa kulttuuriläheteissä on selkeästi useammin kuin taloudellisen tuen mallissa tai palveluohjauksessa. Tämä koskee niitä kuntia, joissa on kohdennetumpia, tarveharkintaisia ja räätälöityihin palveluihin perustuvia kulttuurilähetemalleja. Avovastauksissa tarkennetaan, että osa lähetteen nimellä tai idealla toimivista on ns. universaalipalveluita, eli jokaiselle kohderyhmän ihmiselle annettavissa olevia, velvoittamattomia, yleisiin kulttuuripalveluihin, liikuntaan ja harrastamiseen ohjaavia malleja. Tällöin kulttuurilähete on toiminnallisesti lähellä palveluohjausta tai taloudellisen tuen mallia.

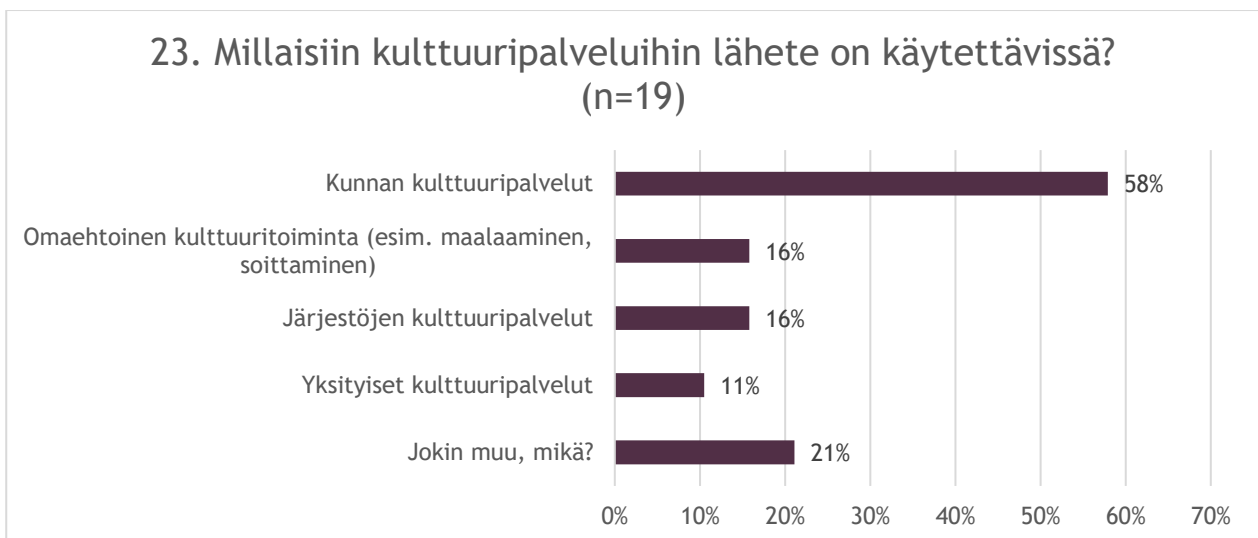
Kulttuurilähetettä jaetaan lähes yhtä paljon sekä sosiaali- että terveyspalveluiden kautta (kuvio 6). Myös työllisyyspalvelut ovat joissakin tapauksissa kulttuurilähetteen jakelukanavia. Jokin muu, mikä -vastauksissa korostuvat sivistyspalvelut, joissa läheteiden jakoa on toteutettu tai kokeiltu mm. varhaiskasvatuksen ohjaajien kautta. Myös etsivä nuorisotyö saa maininnan. Kolmannen sektorin toimijat ovat kulttuuriläheteessä osallisena selvästi harvemmin. Esimerkiksi taloudellisen tuen mallissa vahvasti näkyvät järjestöt jäävät kulttuurilähetteen mallissa lähes näkymättömiin. Toisaalta seurakuntien diakoniatyö saa yksittäisen maininnan kulttuurilähetteen jakokanavana.

Kuvio 6. Minkä toimijoiden kautta kulttuurilähete osoitetaan asiakkaille?

Asiakkaan ohjaus kulttuuripalveluihin toteutuu lähetteessä monin eri tavoin, joista mikään ei nouse vastauksissa merkittävämmäksi kuin toinen. Sekä asiakkaan neuvonta sosiaali- ja terveyspalvelussa, fyysinen esite, palvelutarjotin että ohjaus toiseen palveluun on käytössä. Toisaalta asiakkaalla on mahdollisuus myös etsiä itse tietoa eri lähteistä. Kulttuurilähetteen moninaisuus ja vakiintumattomuus näkyy vastauksissa selvästi. Toisaalta toimijoilta puuttuu myös tietoa siitä, millainen malli olisi toimiva. Yksi vastaaja toteaaakin, että he todennäköisesti kokeilevat kaikki lähetteen ohjausmallit päättääkseen, mikä niistä on lopulta heidän tapauksessaan toimivin.

Kulttuurilähetteen kaksijakoisuus tarveharkintaisena, räätälöitynä mallina ja universaalina palveluohjauksen mallina näkyy myös siinä, millaisiin palveluihin lähete ohjaa ja missä määrin käyttäjällä on sen suhteen valinnanvaraa. Mallit näyttävät nojaavan pitkälti kuntien kulttuuripalveluihin (kuviot 7). Toisaalta on kiinnostavaa, että myös yksityiset ja järjestöjen kulttuuripalvelut saavat mainintoja. Osalla vastanneista toiminta on kuitenkin vielä kehitteillä.

Kuvio 7. Millaisiin kulttuuripalveluihin lähete on käytettävissä?

Kulttuuriläheteestä kysyttiin myös, onko läheteen käyttöä rajattu ajankohdan, sisällön, käyttäjämäärän, kustannuksen tai jonkin muun seikan mukaan. Lähes neljännes vastaajista ei osannut kertoa kulttuuriläheteensä rajauksista. Tyypillisintä on, että kulttuurilähete kohdentuu tiettyyn palveluun, mikä käytännössä tarkoittaa niitä kuntia, joissa kulttuuriläheteä käytetään kohderyhmälle räätälöitynä, tarveharkintaisena mallina. Yksittäisissä malleissa rajauksia on myös ajankohdan (esim. arkipäivisin, päiväkurseille) tai tiettyyn käyttäjämäärään (esim. 1-2 per esitys/kurssi). Rajauksilla on yhteys siihen, millaisen kompensaation kulttuuritoimija saa tarjotessaan palvelua kulttuuriläheteen kautta. Kaksi kuntaa kompensoi lähetemallissaan kulttuuripalveluiden tuottamisen kokonaan, yksi osittain ja kaksi vastaajaa ilmoitti, että alueellisessa toimintamallissa kompensaatio on kunta- ja palvelukohtainen. Kolmannes vastaajista ei tiennyt, miten kulttuuripalveluiden tuottajien kompensaatio on järjestetty tai tullaan järjestämään kehitteillä olevassa mallissa.

Kulttuuriläheteiden määrä on, jos mahdollista, vielä epäselvempi kuin taloudellisen tuen mallissa. Tämä liittyy mallin kaksinaiseen käyttöön. Ne alueet, joilla kulttuurilähete on tarkasti kohdennettu, räätälöity palvelu, ovat käyttäjämäärät pienemmät ja sen seuranta tarkempaa. Ne, joilla kulttuurilähete on universaali palvelu, eivät aina edes kerää käyttäjätietoa, koska se on saatavilla kaikille osana terveyden ja hyvinvoinnin neuvontaa. Suurin osa vastaajista ei pysty tai halua ilmoittaa lukemia. Ilmoitetut lukemat ovat kuitenkin pienemmissä kunnissa korkeintaan kymmeniä, isommissa kunnissa, kuten Tampereella satoja ja Helsingin kaikille vastasyntyneille suunnatussa kulttuurikummi-toiminnassa n. 7000 käyttäjää/vuosi. Tilastoinnissa on kuitenkin tarpeen huomata jaettujen ja käytettyjen läheteiden ero. Tampereen n. 300 vuosittaisesta läheteestä käytetään vastauksen mukaan 80-100 kappaletta.

2.3 Palveluohjaus

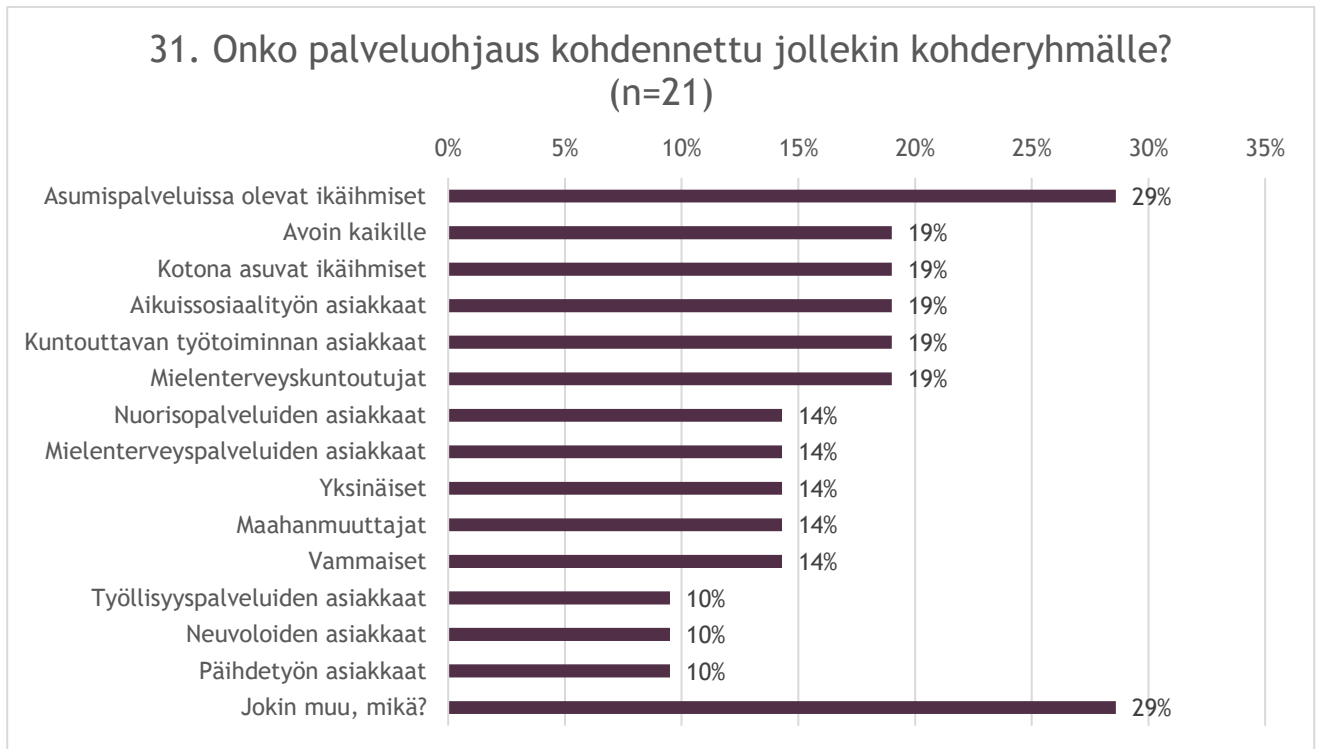
Palveluohjaus on käytössä yhdeksässä ja kehitteillä neljässä kunnassa (taulukko 4). Käytännössä mallit kuitenkin menevät päällekkäin, koska sekä taloudellisen tuen mallissa että kulttuuriläheteessä on palveluohjauksen tyyppistä toimintaa. Moni vastaaja mainitseekin, että sekä taloudellisen tuen malli että kulttuurilähete sisältävät tai ovat itsessään palveluohjausta. Osa nimeää siksi tähän kysymykseen myös näiden palveluiden kohderyhmät.

Taulukko 4. Onko kunnassanne/hyvinvointialueellanne käytössä jokin kulttuurin palveluohjauksen malli?

29. Onko kunnassanne/hyvinvointialueellanne käytössä jokin kulttuurin palveluohjauksen malli?				
Riviotsikot	alle 9 999 asukasta	10 000 - 99 999 asukasta	yli 100 000 asukasta	Yhteensä
Kyllä	6	1	2	9
Kehitteillä		2	2	4
Ei	16	16	3	35
En osaa sanoa	5	4	1	10
Kaikki yhteensä	27	23	8	58

Palveluohjaus näyttää kuitenkin vastauksissa olevan osin eri palvelu kuin taloudellisen tuen mallissa ja kulttuuriläheteessä, koska käyttäjäprofiili on toisentyypinen. Palveluohjauksen mallia koskevissa vastauksissa korostuvat asumispalveluissa olevat ikäihmiset (kuusi vastaajaa) ja kaikille suunnattu toiminta (neljä vastaajaa) (kuvio 8). Näille kohderyhmille mainitaankin nimeltä mm. SeniorKultis-toiminta Porvoossa ja Pieksämäen Kulttuurikaveri-toiminta mainintoina palveluohjauksen toimintamalleista. Kulttuuriläheteessä yleinen neuvola-asiakkaiden ryhmä tai taloudellisen tuen mallissa yleiset työllisyyspalveluiden ja päihdetyön asiakasryhmät jäävät näissä vähiin mainintoihin. Avovastauksissa

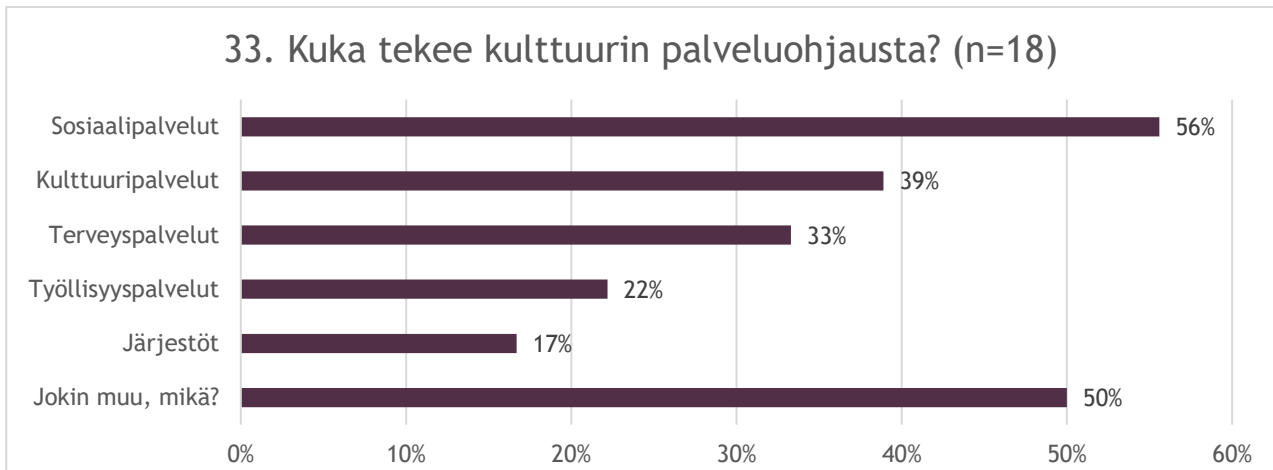
mainitaan kuitenkin laajalti lapsiin ja nuoriin kohdistuvia malleja (esim. Kulttuurikurkkaus, harrastamisen Suomen malli), joissa sivistyspalvelut toimii palvelukanavana. Palveluohjauksessa korostuu kaikille avoin toiminta. Muista malleista poiketen palveluohjaus on useimmiten tarjolla kaikille tai kaikille kohderyhmän asiakkaille. Osa toiminnasta on kuitenkin sidottu tiettyyn asiakkuuteen, kuten elintapaohjauksen ryhmiin. Tarveharkinta ja resurssien vaikutus mainittiin vain yksittäisissä vastauksissa.

Kuvio 8. Onko palveluohjaus kohdennettu jollekin kohderyhmälle?

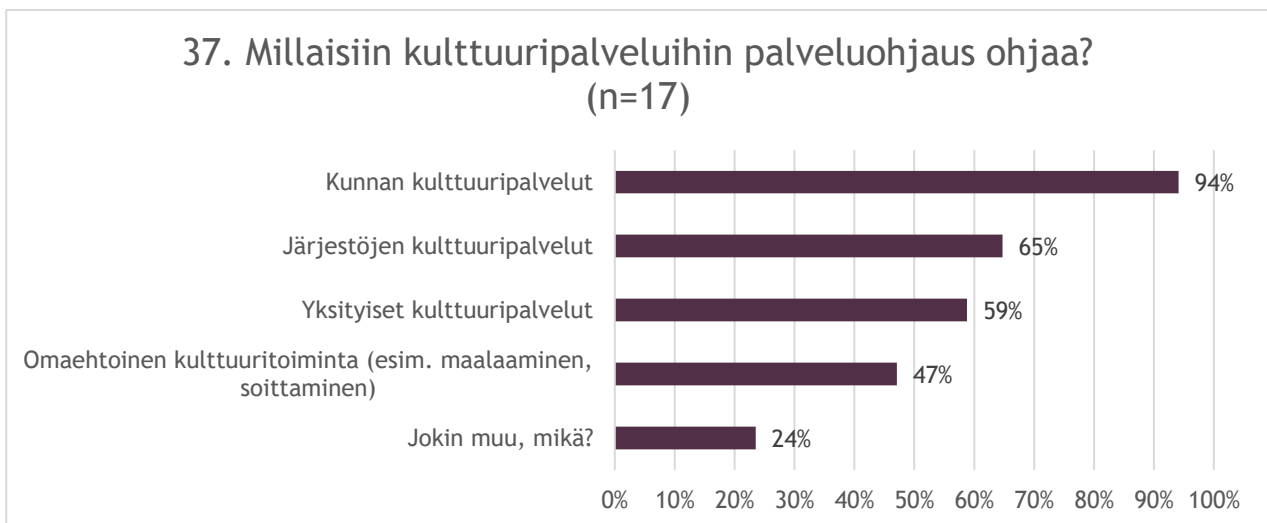
Kulttuurin palveluohjauksen järjestämisen tapa ei ole erityisen vakiintunut. Kulttuurin palveluohjaus on osa muita kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleja, se on kulttuuripalveluiden tavanomaista toimintaa ja se voi olla myös oma, itsenäinen ja kohdennettu palvelunsa. Tätä vasten myöskään kysytty käyttäjämäärä ei anna yhteismitallista lukemaa palveluohjauksen yleisyydestä. Harvoissa vastauksissa mainitaan lukemia, mutta ne voivat olla kymmeniä, satoja tai joissakin malleissa mainitaan tavoitettavan suurin osa ikäihmisten ikäluokasta.

Palveluohjausmallit kunnissa/hyvinvointialueilla toteutuvat verkostomaisina yhteistyömalleina, palveluun ohjaavina toimintamalleina tai kulttuuritoimintaan osallistavina malleina. Verkostomaista palveluohjausta voidaan toteuttaa yhteistyössä alueen muiden kuntien kanssa. Palveluohjausta toteuttaa myös diakonia- tai sosiaalitoimi ja yhteistyötä tehdään esimerkiksi neuvoloiden kanssa. Verkostot suunnittelevat ja soveltavat kulttuuritoimintaa eri kohderyhmille ja palveluohjausta tarjotaan niin varhaiskasvatuksessa kuin senioritoiminnassa. Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjausta tekevät eniten sosiaalipalvelut (56 % vastaajista), kulttuuripalvelut (39 % vastaajista) sekä terveyspalvelut (33 %) (kuviot 9). Olennainen kehityssuunta on tunnistettavissa hyvinvointialueiden kehityksessä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden sisällä tehtävä palveluohjaus ja siihen liittyvät palvelutarjottimet korostuvat, kun kysytään, miten palveluohjaus konkreettisesti toteutetaan. Avoimissa vastauksissa toistuu kulttuurihyvinvoinnin ottaminen mukaan palveluohjauksen ja/tai elintapaohjauksen keinovalikoimaan hyvinvointialuetasolla. Hyvinvointialueiden palveluohjauksen käytännöt ovat kulttuurin palveluohjauksen kannalta olennainen kehityssuunta.

Kuvio 9. Kuka tekee kulttuurin palveluohjausta?

Mihin kulttuuripalveluihin palveluohjaus sitten ohjaa? Suurimmassa osassa palveluohjauksen malleista asiakkaita ohjataan vähintään kunnan omiin kulttuuripalveluihin (kuvio 10). Oletus on, että itse asiassa kaikki palveluohjauksen mallit ohjaisivat minimissään kunnallisiin kulttuuripalveluihin. Myös järjestöjen kulttuuripalvelut mainitaan kahdessa kolmasosassa vastauksista. Avovastauksien perusteella palveluohjauksen toimintamalli ohjaa ja neuvoo asiakasta liikunta- ja kulttuuripalveluiden pariin, mahdollistaa osallistumisen kulttuuritapahtumiin tai työpajoihin, esimerkkeinä taidelähtöisin menetelmin toteutettu draamatyöpaja sekä kouluvierailut.

Kuvio 10. Millaisiin kulttuuripalveluihin palveluohjaus ohjaa?

2.4 Muut kulttuurihyvinvoinnin toimintamallit

Kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleja on laajasti sekä käytössä että kehitteillä. Ne on tässä jaettu toiminnan ohjaus- ja yhteistyömalleihin, suunnittelu- ja kehittämismalleihin sekä sisällöllisiin taide- ja kulttuuritoiminnan malleihin.

Ohjaus- ja yhteistyömalleista erilaiset työryhmät, yhteistyöryhmät, verkostot ja osaamisen levittämisen mallit ovat toiminnan suunnittelun ja kehittämisen ydinprosesseja, ja niistä monilla alueilla on hyviä esimerkkejä. Suunnittelu- ja kehittämismalleista kulttuurihyvinvointisuunnitelmat ovat yleisiä ja niitä

tehdään myös tarkennetuille kohderyhmille. Kulttuurihyvinvointisuunnitelmia tai kulttuurinäkökulmainen hyvinvointikertomustyö nimetään sekä alue- että kuntatasolla ja myös tarkennetuilla kohderyhmillä, kuten ikäihmisillä ja nuorisopalveluilla. Kulttuurikasvatussuunnitelmia mainittiin lukuisissa kunnissa pienistä suuriin. Vaikka varhaiskasvatus ja koulu ovatkin yleisimmät kohderyhmät, myös eri ikäryhmille tehdään kulttuurikasvatussuunnitelmia. Eräässä vastauksessa mainitaankin, että vaikka kunnan resurssit ovat hyvin pienet, niin kulttuurikasvatussuunnitelman nojalla saadaan eri kohderyhmille järjestettyä tavoitteellisesti ainakin yksi toiminta vuodessa.

Taide- ja kulttuuritoiminnan ydin on eri kohderyhmille järjestettävä kulttuuritoiminta, jota tapahtuu niin avoimina kulttuuripalveluina kuin eri kohderyhmille ja eri palveluiden piirissä järjestettynä. Tämän toiminnan lisäksi tai sen muotoilun tapana vastaajat nimesivät lukuisia eri toimintamalleja eri mittakaavoissa pienistä suuriin (taulukko 5).

Taulukko 5. Muut kulttuurihyvinvoinnin toimintamallit.

Toiminnan ohjaus- ja yhteistyömallit	Palveluohjauksen ja suunnitelmien mallit	Taide- ja kulttuuritoiminnan mallit
Maakunnallinen kulttuuriyöryhmä (Etelä-Karjala), OYS 2030 (Pohjois-Pohjanmaa), Kulttuurihyvinvointisuunnitelma, Kulttuurikasvatussuunnitelma, Ikäihmisten kulttuurihyvinvointisuunnitelma (mm. Iisalmi, Kymenlaakso), Vapaa-aika- ja nuorisotoimen hyvinvointikertomustyö (Saarijärvi), amk- ja ak-koulutuksen kulttuurihyvinvointisällöt (Vaasa), kulttuurihyvinvoinnin alatyöryhmä hyvinvointialueella, ikäihmisten kulttuurikoordinaattori (Oulu), Palvelutalojen kulttuurivastaavat (Vaasa), ikäänntyneiden palveluiden kehittämisasiantuntija (Helsinki), kulttuurisen vanhustyön verkosto (Helsinki), kulttuurihyvinvoinnin alueverkostot Osallistavan alueellisen kulttuuriyön Helsinki-malli, kulttuurivastaavan jalkautuminen asumispalveluihin (Kannonkoski)	Elintapaohjauksen palvelutarjotin/kulttuuritarjotin (Pirkanmaa, kehitteillä), uusien asukkainen kulttuuriseteli (Sodankylä), vammaispalvelujen kulttuuriseteli (Keski-Pohjanmaa, kehitteillä), Kulttuurikaveri, -luotsi tms., kaikkien ikäryhmien kulttuurikasvatusmalli (Karkkila), Kulttuuritarjotin (Oulu), Lastenteatterin vapaaliput (Haapajärvi) miniKultis, Kultis ja SeniorKultis (Porvoo), Harrastamisen Suomen malli, seudullinen kulttuurihyvinvointikeskus (Tammela), Kulttuurikummi	Sairaala Artoteekki (Etelä-Karjala), Kirjaston kotipalvelu (Porvoo), Elämyspolku (Turku), OmaKirjasto Turku), Elokuvateatterin yksityisnäytökset eri ryhmille (Kannonkoski), Kulttuuri- ja taidetoiminta osana hoitoa ja kuntoutusta Toipumiskampuksella - malli (Helsinki), KunnanPojat - orkesteri (Riihimäki, Rovaniemi), Taideapteekki (Jyväskylä), Kulttuurineuvola (Jyväskylä), Yhteisötaiteilijatoiminta, Hyvinvointipuistot (Ii), kulttuurisen työtteen levittäminen (Pieksämäki)

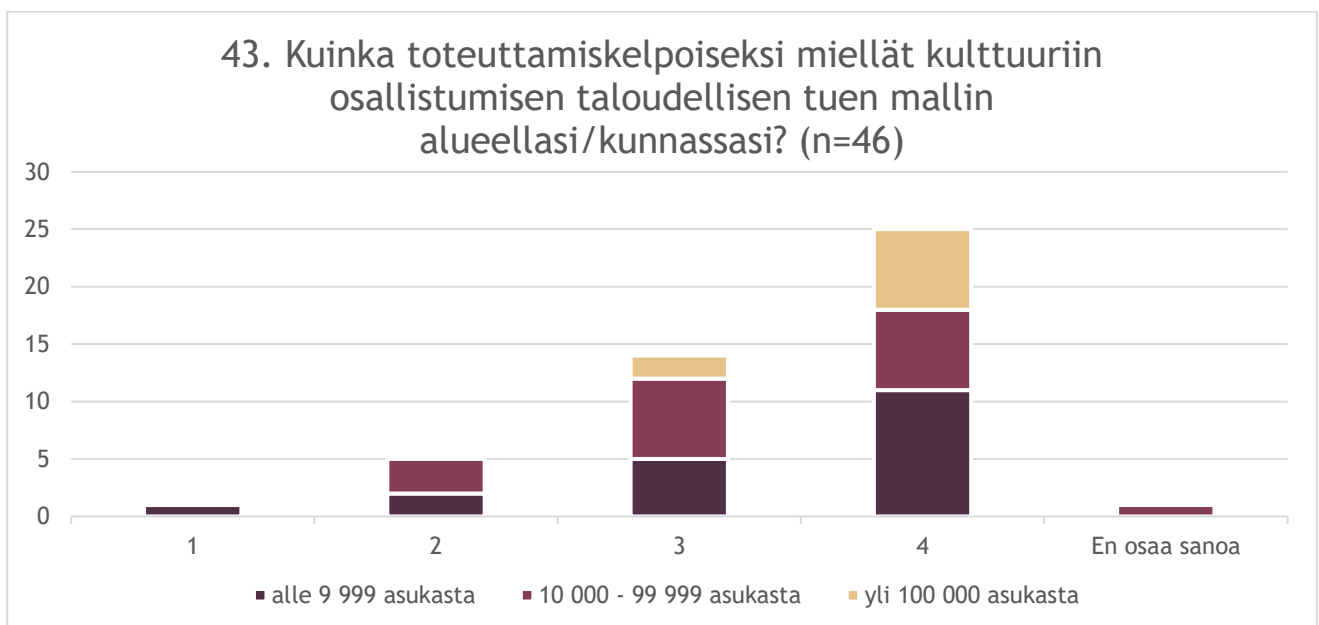
3. Tiedonkeruu, vaikuttavuus ja kehittäminen

3.1 Kulttuurihyvinvoinnin mallien tulevaisuus

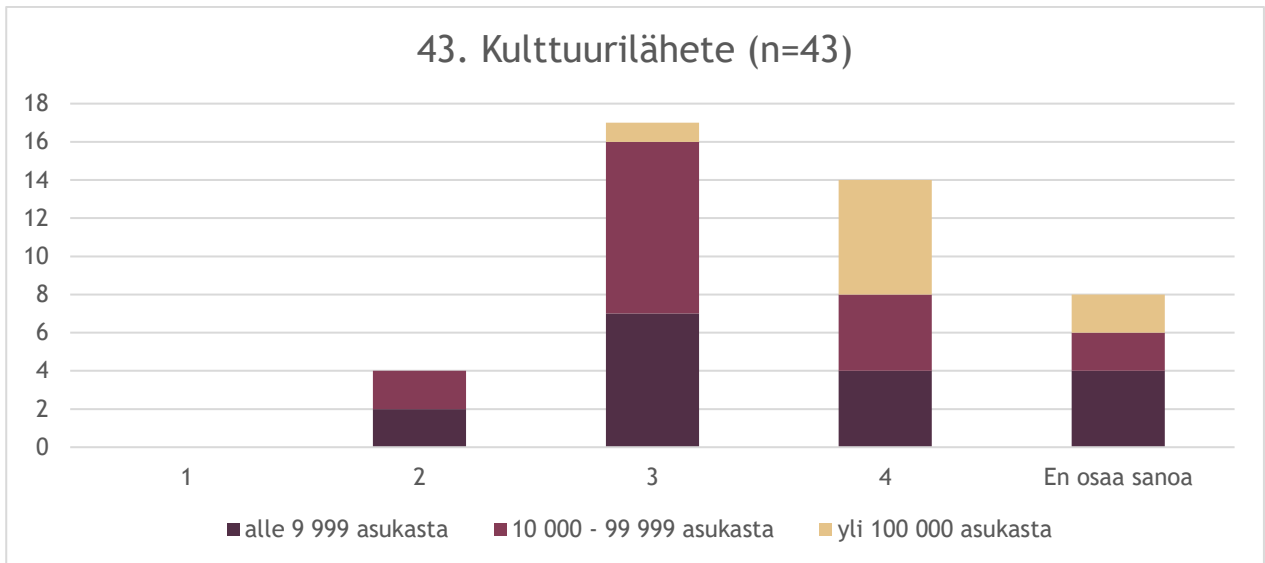
Selvitys tehtiin siirtymävaiheessa, jossa kuntien sosiaali- ja terveystalouden siirto hyvinvointialueiden toiminnaksi oli tiiviissä valmistelussa, mutta vastuu palveluiden tuottamisesta oli vielä kunnilla. Selvityksessä kysyttiin siksi kysymyksiä toiminnan vakiinnuttamisaikeista hyvinvointialueen käytäntöihin. Taloudellisen tuen mallin osalta valmistelua mainitaan tehtävän seitsemällä hyvinvointialueella. Osassa vastaukset tulivat kunnista, osassa hyvinvointialueilta ja osassa molemmista. Vastaavasti kuudella hyvinvointialueella ollaan valmisteltu kulttuurilähetteen käyttöönottoa ja palveluohjausta viidellä. Mallien vakiinnuttamisesta hyvinvointialueilla ei kuitenkaan ole vielä tarkkaa tietoa, koska alueiden toiminta on vasta rakentumassa.

Vastaajat saivat halutessaan tarkentaa, miten valmistelutyötä on tehty. Kulttuurihyvinvointi on ollut osana hyvinvoinnin valmistelua ja useampi vastaaja mainitsee alueelliset kulttuurihyvinvointityöryhmät. Hyvinvointialueen valmistelu on ollut kanava hyvien käytäntöjen levittämiseen hyvinvointityössä. Esimerkiksi taloudellisen toimeentulon puhekesiotto- ja ohjausmalli on kohta, jossa Kaikukortti on luonteva osa palveluohjausta. Tulevaisuuden sotekeskus-hankkeen hyte-osiossa on kyetty valmistelemaan esimerkiksi taloudellisen tuen mallin laajentamista kuntakohtaisesta alueelliseksi malliksi. Hanketoiminta on keskeisessä asemassa uusien toimintamallien kehittämisessä. Uusien ja laajentuvien toimintamallien lisäksi huolta on kuitenkin myös nykyisten toimintamallien jatkosta. Esimerkiksi Kaikukortin jatkuminen nykyisissä kaikukorttikunnissa on herättänyt epätietoisuutta.

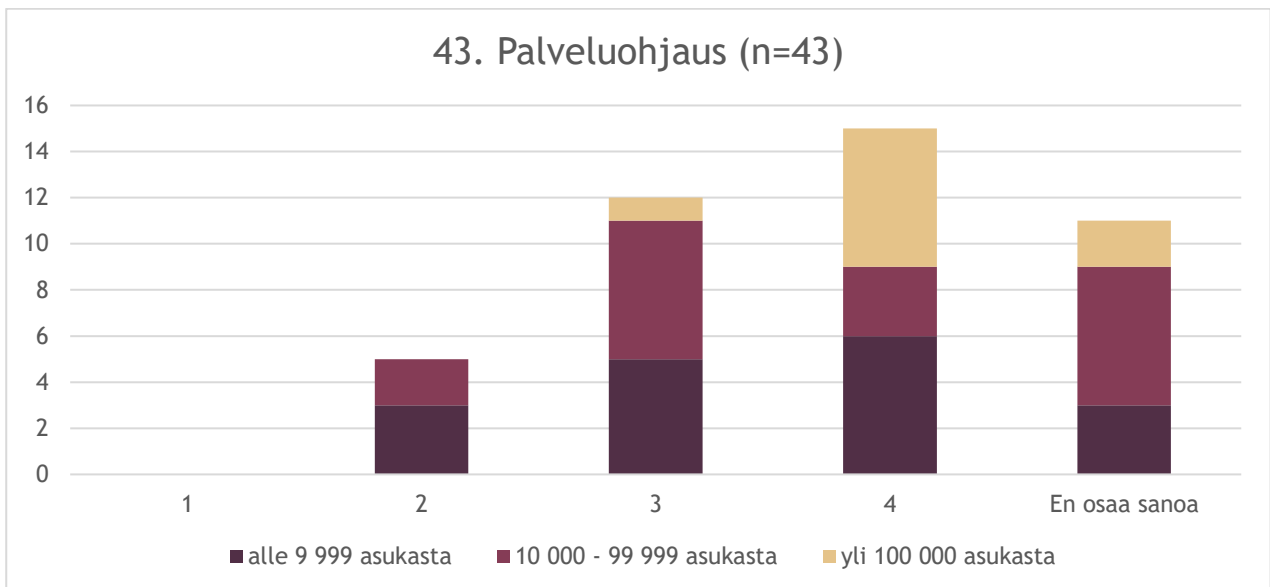
Kulttuurihyvinvoinnin toimintamallien tulevaisuus näyttää kuitenkin asenteiden puolesta valoisalta. Jokaisesta mallista kysyttiin, kuinka toteuttamiskelpoisina eri toimijat pitivät mallien vakiinnuttamista. Taloudellisen tuen mallia ja palveluohjausta pidettiin vastausten enemmistössä hyvin toteuttamiskelpoisena ja kulttuurilähetteenkin toimintamallia melko toteuttamiskelpoisena (kuviot 11-13).

Kuvio 11. Kuinka toteuttamiskelpoiseksi miellät kulttuuriin osallistumisen taloudellisen tuen mallin alueellasi/kunnassasi? 1 = ei ollenkaan toteuttamiskelpoinen, 2 = vain hieman toteuttamiskelpoinen, 3 = melko toteuttamiskelpoinen, 4 = hyvin toteuttamiskelpoinen.

Kuvio 12. Kuinka toteuttamiskelpoiseksi miellät kulttuurilähetteen alueellasi/kunnassasi?

Kuvio 13. Kuinka toteuttamiskelpoiseksi miellät kulttuurin palveluohjauksen alueellasi/kunnassasi?

3.2 Tiedonkeruu ja vaikuttavuus

Kulttuurihyvinvoinnin toimintamallin tiedonkeruu on hyvin kirjavaa, mikä näkyy myös tämän selvityksen vastausten epätarkkuuksista. Taloudellisen tuen mallin tiedonkeruu on systemaattisin, mikä johtuu Kaikukortin tiedonkeruun systemaattisesta kehittämisestä ja yhteisestä tiedonkeruualustasta. Avovastauksissa kerrottiin palveluiden kirjaamistapojen usein vaihtelevan samankin kunnan sisällä riippuen toimijasta. Asiakaspalautetta tai asiakkaan seurantatietoja mainitaan kerättävän vain yksittäisissä malleissa. Muissa kuin Kaikukortissa mainintoja saa lähinnä käytettyjen palvelujen määrää, esimerkiksi ilmaislippujen tai kulttuurikohdekäyntejä, koskeva tiedonkeruu. Tiedonkeruun epäsystemaattisuus on luonnollista, kun toiminnan sisältö ja yhteistyösuhteet ovat kehittämisen kohteena. Tiedonkeruu on myös kustannus. Eräs vastaaja kritisoi vastauksessaan, että Kaikukortin tiedonkeruun siirtyminen maksulliseksi on epäreilua kunnille, jotka jo kustantavat itse sisällön.

Kulttuurilähetteessä käyttäjien määrää tilastoi kuusi vastaajaa 19:sta, käytettyjen palveluiden määrää 4 ja asiakkaan ohjannutta palvelua yksi. Lisäksi avovastauksissa mainittiin annettujen läheteiden määrä, joka on läheteessä yleensä moninkertainen käytettyjen palveluiden määrään nähden, sekä yksi vastaaja ilmoitti keräävänsä asiakkaan postinumero- ja äidinkielitiedon. Palveluohjauksessa tiedonkeruu on myös pienimuotoista. Käyttäjien määrää tilastoi yhdeksän 16:sta, asiakaskontaktien määrää ja ohjanneen palvelun nimeä ilmoitti tilastoivansa kaksi taho.

Selvityksessä kysyttiin myös vaikuttavuuden arvioinnista. Taloudellisen tuen mallin vaikuttavuutta ilmoittaa arvioidun kahdeksan vastaajaa. Mainittuja vaikuttavuusarvioiteja ovat Kaikukortin kysely- ja hankeraportit², Minna Lainio-Peltolan opinnäytetyö Kimmoke-rannekkeesta³ sekä Helsingin LiiKu-tuen arviointi asiakkaiden alku- ja loppukyselyillä sekä henkilöstökyselyllä. Kulttuurilähetteestä on yksi maininta jatkuvasta, asiakaspalautteiden ja kokonaistilanteen seurannan arvioinnista. Palveluohjauksesta on maininta joidenkin asioiden seuraamisesta, mutta varsinaista vaikuttavuusarviointia ei vastauksissa ilmoiteta. Lisäksi yksi hyvinvointialueen vastaaja korostaa vaikuttavuuden arvioinnin merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja sinne tarjottavissa palvelumalleissa. Vaikuttavuusarvioinnin vähyyks voi tulla jollakin aikavälillä ongelmaksi, jos hyvinvointialueiden toiminnassa korostetaan vaikuttavuusperusteisia investointeja, eikä kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleista ole tietoa.

3.3 Kehittäminen ja kansallinen tuki

Kansallista viestintää kulttuurihyvinvoinnista ja sen toimintamalleista pidetään tärkeänä juuri nyt, kun hyvinvointialueet luovat käytäntöjään. Hyvinvointialueiden valmistelussa tarvitaan koottua tietoa olemassa olevista malleista, vertailutietoa ja vaikuttavuustietoa. Myös kansallista koordinaatiota tukemaan työn jalkauttamista, rakenteita ja verkostoitumista kunnissa ja tulevilla hyvinvointialueilla sekä yhdyspinnoilla kaivataan. Näitä voivat olla esimerkiksi ohjelmat, seurannat, arvioinnit ja koulutukset.

Mallien ja kriteerien kirjavuus on selkeä ongelma mallien vakiinnuttamiselle. Mallien ja kriteerien yhtenäistäminen ja tietomallit ovat seuraavia kulttuurihyvinvoinnin kypsyystason kehittämistehtäviä. Erityisesti hyvinvointialueiden toiminnassa tarvitaan yhteiset kriteerit tuen myöntämiselle, vastuut ja valtuudet on sovittava ja kirjattava perusteet tuen myöntämisestä. Yhdenmukaisten ja yhdenvertaisten toimintamallien kehittämisessä kansalliset mallit ovat ensiarvoisia. Kaikukortti nostetaan esimerkiksi hyvästä alustasta ja hyvästä toimintamallista.

Kulttuurilähetteen nähdään voivan toimia laajempaan mallina, jonka alla erilaisia toimenpiteitä voi toteuttaa. Kysymyksessä kulttuurilähetteen kehittämiseen ja toimenpanoon liittyen vastaajat toivoivat kansallista toimintamallia, joka asettaisi raamit kulttuurilähetetoiminnalle. Yhtenä mallina ehdotettiin tarkastelemaan *Social Prescribing* -mallia Isosta-Britanniasta. Digitaaliset ratkaisut nähtiin kulttuurilähetemallin kehitystä tukevana toimintona. Esimerkkeinä mainittiin käyttäjäystävälliset mobiilipalvelut ja lähetyssovellukset, joiden kautta palvelut olisivat saavutettavia ja tiedonvaihto helpottuisi. Ratkaisut voivat myös edistää yhdenvertaisuutta. Huolena olivat kustannukset.

Palveluohjauksen konkreettisena ehdotuksena oli asiakkaille suunnattu kansallinen malli kulttuuri- tai virkistyspassista, joka on verrattavissa Museokorttiin.

² <https://kaikukortti.fi/lisatietoa/kaikukortti-julkaisut/>

³ <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201706131966>

Yksittäisistä vastauksista ilmenee, että mobiili- ja digipalveluiden kehityksessä toivotaan erilaisia sovelluksia tai alustoja kulttuuripalveluille ja -neuvontaan. Kansallisella tasolla digitaalisten työkalujen kehittäminen ja käyttöönotto mahdollistavat tiedon jakamisen alustojen kautta. Esimerkiksi eri kohderyhmien ”passi-palvelut” haluttaisiin samaan sovellukseen, jotta ei syntyisi liian monta vaihtoehtoa hallittavaksi. Sovellus mahdollistaisi myös ns. muistuttelun ja kannustamisen osallistumiseen. Toisaalta vastauksissa huomautetaan, että kulttuurihyvinvointipalveluiden kohderyhmissä on myös merkittävä määrä ihmisiä, jotka eivät digipalveluita syystä tai toisesta käytä.

Digitaalisia ratkaisuja tarvitaan asiakkaan palvelun lisäksi tiedonkeruuseen ja dokumentaatioon sekä näiden seurantaan ja jakamiseen. Esimerkiksi palveluiden käytöstä, laadusta ja asiakaskokemuksesta kaivataan systemaattisesti kerättävää käyttäjätietoa. Samalla digitaaliset ratkaisut mahdollistaisivat arvioinnin ja vaikuttavuuden seurannan. Arviointiin ja seurantaan kaivataan tarkempaa perustaa myös yleisemmin. Mitä kirjataan ja miten, mitä mittareita käytetään ja miten verrataan? Kansallisen tason ohjausta, lisätietoa, vertailuja ja vaikuttavuusarviointeja kaivataan, jotta kehittämistyötä voidaan toteuttaa. Vaikuttavuustietoa tarvitaan sekä kunta- että hyvinvointialuetasolla.

Toisaalta taustalla on myös haasteita. Toiminnan laajenemisen ja systematisoitumisen myötä myös sen kustannukset kasvavat. Vaikka samalla kasvavat myös hyvät vaikutukset, eivät kustannukset ja vaikutukset jakaudu tasan. Kulttuuripalveluiden tuottajien kompensatio herättää huolta monessa toimijassa. Toisaalta alueellisissa malleissa syntyy myös uusia haasteita, kun keskuskaupunkien laajempi palvelutarjonta luo asetelman, jossa ympäröivien kuntien asukkaat hyötyvät paremmista keskuskaupungin palveluista. Myös liiallista kiirettä pidettiin haittana. Asioihin perehtymisen tarve mainittiin useammassa vastauksessa, ja toimintamallien käyttöönottoa toivottiin esimerkiksi vuosina 2024-2025.

Erillisten toimintamallien rinnalla avovastauksissa nostetaan kuitenkin myös pitkän linjan kulttuurihyvinvointitoiminta, joka ei liity erikseen nimettyihin malleihin. Eräs vastaaja toivookin, että kulttuurista toimintatapaa istutettaisiin suoraan sote-palveluiden sisään ilman, että koordinaatiovastuu on kunnan kulttuuripalveluissa.

4. Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Johtopäätökset selvityksestä ovat kahdella tasolla. Toisaalta ne koskevat vastaajien näkemyksiä ja erityisesti avovastauksissa tehtyjä ehdotuksia kehittämistoimiksi. Toisaalta ne koskevat kulttuurihyvinvoinnin toimintamallien seurannan metodiikkaa ja tämän selvityksen hyödyntämistä jatkossa.

Kulttuurihyvinvoinnin kansallinen tuki ja toimintamallien kehittäminen on kriittisessä, mutta positiivisessa pisteessä. Kulttuurihyvinvoinnin toimintamallien leviäminen ja vakiintuminen osaksi hyvinvointialueiden toimintaa on rakentumassa lähimpien vuosien aikana, kun hyvinvointialueiden valmistelu ja käynnistyminen tarjoavat systemaattisen kehittämismahdollisuuden. Tietoisuus ja asenteet kulttuurihyvinvointia kohtaan ovat tämänkin selvityksen pohjalta hyvin positiiviset. Toimintaa on olemassa, sitä on kehitteillä lisää ja sen laajentamista ja vakiinnuttamista valmistellaan. Ensimmäiset vakiintuneet toimintamallit ovat olemassa, ja niistä ollaan laajasti tietoisia ja niiden käyttöönotosta kiinnostuneita.

Toisaalta kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleissa on hyvinvointialueiden valmistelun kannalta suuria haasteita. Toiminnan mittakaava on vielä monin paikoin vaatimaton ja toiminnan järjestämisen tapa epäselvä. Loikkaus paikallisesta, kokeiluihin perustuvasta toiminnasta on suuri, jos tavoitteena on systemaattinen, vaikuttavuudeltaan osoitettu ja yhtenäisin kriteerein toteutettava palvelu. Hyvinvointialueiden kehittämistyö on kuitenkin hyvä kirittäjä. Kun hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen systematisoituu ja luo yhtenäisiä toimintamalleja, myös kulttuurihyvinvoinnille on hyviä mahdollisuuksia kehittyä rinnalla. Mallien selkeyttäminen, kriteerien yhtenäistäminen, viestintä ja koulutus onkin perustyötä, jolla kulttuurihyvinvoinnin kypsyystasoa pystytään nostamaan ylöspäin. Toisaalta myös kevyille, kotikutoisille malleille on paikkansa. Toiminnan vaikuttavuuslähtöisyys, systematisointi ja kriteerien luominen voivat nousta myös esteeksi, jos voimavarat ovat pienet ja osaamisvaade nousee korkeaksi.

Digitaaliset ratkaisut ovat toivottuja. Niitä tarvitaan palveluiden perustaksi (palvelutarjotin), asiakkuuden parantamiseksi (kehottavat ja ehdottavat toiminnot) sekä seurannan ja arvioinnin välineeksi (tietoa keräävät toiminnot). Mallien moninaisuus ja mallintamisen puute tuottaa kuitenkin todennäköisesti ainakin alkuvaiheessa vaikeuksia myös digitaalisten palveluiden määrittämiseen ja ylläpitämiseen. Myös palveluiden kustannusrakenne on kehittämisen kynnys. Toiminta, joka perustuu pitkälti kulttuuripalveluiden korvauksettomaan toimintaan ja kuntien kulttuuripalveluiden koordinaatioon, on haastava pohja toiminnan mittavaan laajentamiseen.

Kulttuurihyvinvoinnin toimintamallien kehittämisessä on erilaisia mahdollisuuksia, joissa tasapainottelevat systematisointi ja ammattimaisuus sekä ketteryys ja paikallislähtöisyys. On selvää, että erilaisia toimintamalleja ja toimintatapoja tarvitaan jatkossakin rinnakkain. Yhtenäiset, mutta sisällössään paikallisen variaation mahdollistavat ”kattomallit”, myöntökriteerien ja tiedonkeruun esimerkkimallit ja kansalliset digitaaliset ratkaisut ovat todennäköisiä suuntia kulttuurihyvinvoinnin mallien kehittämiseen seuraavaan kypsyystasoon.

Kulttuurihyvinvoinnin toimintamallien seuranta ja tiedonkeruun metodologia

Tietoa kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleista tarvitaan jatkossakin. Kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleja ja yleistymistä koskeva tieto on vielä pitkälti tapauksiin perustuvaa. Uutiset, tarinat ja tutkimukset kulttuurihyvinvoinnin erilaisista toimintamalleista toimivat innostuksen herättäjinä, esimerkkeinä ja verrokkeina. Ne eivät kuitenkaan kerro toimintamallien laajuudesta, kohdentumisesta tai pysyvyydestä. Sitä mukaa kun kulttuurihyvinvointi alkaa vakiintua, myös kulttuurihyvinvointia koskevalle määrälliselle tiedolle on enemmän tarvetta. Vakiintumisen myötä syntyy kuitenkin enemmän keinoja tiedon keräämiseen.

Kaikukortin kaikukanta⁴ on hyvä esimerkki vakiintuneesta toimintamallista, jonka sisälle on rakennettu myös tiedontuotanto. Toinen vakiintunut tietolähde on toista kertaa toteutettu TEA-viisarin kulttuurista koskeva kysely, joka selvittää terveyttä edistävän kulttuuritoiminnan tilaa ja toimintamalleja⁵. Tässä tiedonkeruussa kysytään mm. Kaikukortin käyttöä. Aikasarjana kertyvä tieto helpottaa toimintamallien seuraamista, toimenpidetarpeiden tunnistamista ja esimerkiksi oikeudenmukaista kohdentumista.

Tämän selvityksen tiedonkeruun perusteella systemaattisuuteen pyrkivä tiedonkeruu kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleista hyvinvointipalveluissa on tervetullut, mutta samalla metodisesti vielä hankala. Ensimmäinen hankaluus liittyy kyselyn kohdentamiseen ja vastaajiin. Tämä kysely toteutettiin tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveystalot olivat siirtymävaiheessa. Osa kunnista on jo aiemmin siirtynyt alueelliseen toimintamalliin, suurimmalla osalla sosiaali- ja terveystalot ovat vielä kuntien vastuulla ja lisäksi hyvinvointialueiden valmistelut olivat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta eri vaiheissa. Lisäksi koronapandemian ja työntekijäpuolan kuormitus sosiaali- ja etenkin terveystalouksissa oli kova. Tämän akuutin kiireen ja kuormituksen vuoksi sosiaali- ja terveystalouksien vastaajia ei aina haluttu edes vastaajiksi ehdottaa. Käytännössä vastauksia saatiin eniten kuntien kulttuuritoimista, vähemmän suoraan sosiaali- ja terveystalouksien puolelta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kunta- tai hyvinvointialuepuolelta tuli yksittäisiä vastauksia. Käytännössä palveluiden yksityiskohtiin meneviä tietoja saatiin mm. hanketason toimijoilta. Tämän selvityksen tyyppinen eri tahojen vastauksia etsivä ja yhdistelevä tutkimusmetodi ei ole reliaabeli tapa systemaattiseen tiedonkeruuseen. Käytännössä hyvinvointialueiden vakiintuminen ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspintatyön vakiintuminen antavat vasta järkevä pohjan kulttuurihyvinvoinnin palvelurakenteiden systemaattisemmalle seurannalle.

Kyselyn raakadataa tarkastellessa on huomattavissa, etteivät vastaukset ole täysin yhtenevät TEA-viisarin kanssa. Jotkin kunnat ovat vastanneet tähän kyselyyn vuodenvaihteessa 2021-2022 eri tavoin kuin kesällä 2021 toteutettuun TEA-viisarikyselyyn. Tähän voi olla syynä esimerkiksi määräaikaisten kokeilujen päättyminen tai uusien alkaminen, eri vastaaja tai kysytyjen asioiden epäselvyys. Vaikka tämänkin kyselyn rakenne testattiin etukäteen kohderyhmään kuuluneilla vastaajilla, avovastauksista näkyy toimintamallien moninaisuus ja käsitteiden sirpaleisuus. Toimintamallit tunnetaan paremmin niiden erisnimien kaltaisilla nimillä kuin tähän selvitykseen yleistetyillä käsitteillä. Myös se, mitä kulttuurihyvinvoinnin toimintamallin alle voi laskea, vaihtelevat avovastauksissa. Tässä selvityksessä kartoitettiin ensisijaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä palveluita, jotka eivät suoraan ole osa terveys- tai sosiaalipalveluiden hoitoa tai hoivaa. Ne voivat kuitenkin tukea sitä. Tiedonkeruun ulottaminen syvemmälle sosiaali- ja terveystalouksien sisällä oleviin kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleihin on vielä haastavampaa kuin yhdyspintatason tiedonkeruu.

---

⁴ <https://kaikukortti.fi/kaikukanta/>

⁵

<https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=KULVoiA&y=2021&y=2019&r=KOKOMAA&chartType=pointe r&cmp=r>

Lähteet

Kaikukortti (2022a) Kaikukortti. <https://kaikukortti.fi/>.

Kaikukortti (2022b) Kaikukortti-julkaisut. <https://kaikukortti.fi/lisatietoa/kaikukortti-julkaisut/>.

Kaikukortti (2022c) Kaikukanta. <https://kaikukortti.fi/kaikukanta/>.

Lainio-Peltola, Minna (2017) Kimmoke-rannekkeella tuettu liikunta- ja kulttuuripalveluihin osallistuminen hyvinvoinnin edistäjänä: vaikutukset käyttäjien omiin kokemuksiin perustuen Turussa. Pro gradu -tutkielma. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201706131966>.

THL (2022) Taloudellinen tukeminen osallistumisen mahdollistamiseksi: Koko maa 2021. <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=KULVoiA&y=2021&y=2019&r=KOKOMAA&chartType=pointe r&cmp=r>.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Taustatiedot

Minkä kunnan/hyvinvointialueen toimintaa vastaus koskee?*

Vastaajan nimi:*

Vastaajan organisaatio:*

Vastaajan yksikkö, toimialue tms.:*

Vastaajan projekti (tarvittaessa):

Kulttuuriin osallistumisen taloudellisen tuen malli vaikeassa elämäntilanteessa oleville

Kulttuurin TEA-viisarin mukaan kunnissa on käytössä pysyviä käytäntöjä, joilla vaikeassa elämäntilanteessa olevat kuntalaiset pääsevät maksutta tai alhaisella pääsymaksulla kulttuuritapahtumiin (esim. Kaikukortti, Kimmoke-ranneke).

1. Onko kunnassanne/hyvinvointialueellanne käytössä jokin taloudellisen tuen malli kulttuuriin osallistumiseen vaikeassa elämäntilanteessa oleville?*

- Kyllä
- Kehitteillä
- Ei
- En osaa sanoa

2. Millainen taloudellisen tuen malli kulttuuriin osallistumiseen vaikeassa elämäntilanteessa oleville kunnassanne/hyvinvointialueellanne on? Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Kaikukortti
- Kimmoke-ranneke
- Aktiivipassi
- Jokin muu, mikä?

3. Mille kohderyhmille taloudellisen tuen malli on kohdennettu?

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto. Jos malleja on useita, valitse kaikkien kohderyhmät.

- Kotona asuvat ikäihmiset
- Asumispalveluissa olevat ikäihmiset
- Työllisyyspalveluiden asiakkaat
- Nuorisopalveluiden asiakkaat
- Neuvoloiden asiakkaat
- Aikuissosiaalityön asiakkaat
- Päihdetyön asiakkaat
- Mielenterveyspalveluiden asiakkaat
- Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat
- Mielenterveyskuntoutujat
- Yksinäiset
- Maahanmuuttajat
- Vammaiset
- En osaa sanoa

Jokin muu, mikä?

4. Miten taloudellinen tuki kohdennetaan ryhmän sisällä? Vastaa parhaiten kuvaava vaihtoehto.

Tuki on tarjolla kaikille ryhmän asiakkaille
Tuki myönnetään kaikille rahoituksen puitteissa
Tuki myönnetään tarveharkinnan perusteella
En osaa sanoa

5. Minkä toimijoiden kautta taloudellinen tuki osoitetaan asiakkaille? Voit valita kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.
Sosiaalipalvelut
Työllisyyspalvelut
Terveyspalvelut
Järjestöt
Jokin muu, mikä

6. Kuinka monelle asiakkaalle tuki myönnetään vuosittain kunnassasi/hyvinvointialueellasi?

7. Onko taloudellisen tuen mallin vakiinnuttamista hyvinvointialueen käytäntöihin valmisteltu?

Kyllä
Ei
En osaa sanoa

8. Miten asiakkaan ohjaus kulttuuripalveluihin on mallissa toteutettu? Valitse kaikki käyttämääne taloudellisen tuen malliin sopivat vaihtoehdot. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Asiakas saa fyysisen esitteen
Asiakas etsii itse tiedon palvelutarjoajilta (esim. teatterit, kulttuuripalvelut)
Asiakas etsii itse tiedon kootulta palvelutarjottimelta (esim. koostettu verkkosivu, sähköinen palvelutarjotin)
Asiakas etsii itse tiedon sosiaalisesta mediasta (esim. Facebook, Instagram)
Asiakas ohjataan palvelu-/yhteyspisteeseen (esim. kulttuuripalvelut, lähitori tms.)
Asiakasta neuvotaan hänen saamassaan sosiaali-, terveys-, työllisyys- ym. palvelussa
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

9. Millaisiin kulttuuripalveluihin taloudellisen tuen malli on käytettävissä? Valitse kaikki soveltuvat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Kunnan kulttuuripalvelut
Yksityiset kulttuuripalvelut
Järjestöjen kulttuuripalvelut
Omaehtoinen kulttuuritoiminta (esim. maalaaminen, soittaminen)
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

10. Onko kulttuuripalveluiden käyttöä taloudellisen tuen toimintamallissa rajattu? Valitse kaikki soveltuvat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Ajankohdan mukaan (esim. arkipäivisin, päiväkurseille)
Sisällön mukaan (tietyt kurssit, tietyt esitykset)
Tietty käyttäjämäärä (esim. 1-2 per esitys/kurssi)
Tietty kattokustannus
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä

11. Saako kulttuuripalvelun tuottaja korvauksen taloudellisen tuen mallissa?

Ei saa
Kyllä, tulonmenetys kompensoidaan osittain mallin kautta
Kyllä, tulonmenetys kompensoidaan täysin mallin kautta
Kyllä, asiakas maksaa osan palvelusta
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

12. Kirjataanko taloudellisen tuen mallista seuraavia asioita? Valitse kaikki soveltuvat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Käyttäjien määrä
Käytettyjen palveluiden määrä
Palvelut, joista asiakkaat on ohjattu
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

13. Onko taloudellisen tuen mallin vaikuttavuutta arvioitu?

Kyllä
Ei

14. Millaista kansallista toimintamallia tai digitaalisia ratkaisuja tarvittaisiin taloudellisen tuen mallin kehittämiseen ja toimeenpanoon?

Kulttuurilähete

15. Onko kunnassanne/hyvinvointialueellanne käytössä jokin kulttuurilähetteen malli?*

Kyllä
Kehitteillä
Ei
En osaa sanoa

16. Millainen kulttuurilähetteen malli kunnassanne/hyvinvointialueellanne on?

17. Mille kohderyhmille kulttuurilähete on kohdennettu?

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Kotona asuvat ikäihmiset
Asumispalveluissa olevat ikäihmiset
Työllisyyspalveluiden asiakkaat
Nuorisopalveluiden asiakkaat
Neuvoloiden asiakkaat
Aikuissosiaalityön asiakkaat
Päihdetyön asiakkaat

Mielenterveyspalveluiden asiakkaat
Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat
Mielenterveyskuntoutujat
Yksinäiset
Maahanmuuttajat
Vammaiset
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?
Halutessasi voit tarkentaa vastaustasi.

18. Miten kulttuurilähete kohdennetaan ryhmän sisällä? Vastaa parhaiten kuvaava vaihtoehto.

Lähete on tarjolla kaikille ryhmän asiakkaille
Lähete myönnetään kaikille rahoituksen puitteissa
Lähete myönnetään tarveharkinnan perusteella
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

19. Minkä toimijoiden kautta kulttuurilähete osoitetaan asiakkaille? Voit valita kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Sosiaalipalvelut
Työllisyyspalvelut
Terveyspalvelut
Järjestöt
Jokin muu, mikä?

20. Kuinka monelle asiakkaalle lähete myönnetään vuosittain kunnassasi/hyvinvointialueellasi?

21. Onko lähetteen vakiinnuttamista hyvinvointialueen käytäntöihin valmisteltu?

Kyllä
Ei

22. Miten asiakkaan ohjaus kulttuuripalveluihin on lähetteessä toteutettu? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Asiakas saa fyysisen esitteen
Asiakas etsii itse tiedon palvelutarjoajilta (esim. teatterit, kulttuuripalvelut)
Asiakas etsii itse tiedon kootulta palvelutarjottimelta (esim. koostettu verkkosivu, sähköinen palvelutarjotin)
Asiakas etsii itse tiedon sosiaalisesta mediasta (esim. Facebook, Instagram)
Asiakas ohjataan palvelu-/yhteyspisteeseen (esim. kulttuuripalvelut, lähitori tms.)
Asiakasta neuvotaan hänen saamassaan sosiaali-, terveys-, työllisyys- ym. palvelussa
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

23. Millaisiin kulttuuripalveluihin lähete on käytettävissä? Valitse kaikki soveltuvat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Kunnan kulttuuripalvelut
Yksityiset kulttuuripalvelut

Järjestöjen kulttuuripalvelut
Omaehtoinen kulttuuritoiminta (esim. maalaaminen, soittaminen)
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

24. Onko kulttuuripalveluiden käyttöä kulttuurilähetteessä rajattu? Valitse kaikki soveltuvat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Ajankohdan mukaan (esim. arkipäivisin, päiväkursseille)
Sisällön mukaan (tietyt kurssit, tietyt esitykset)
Tietty käyttäjämäärä (esim. 1-2 per esitys/kurssi)
Tietty kattokustannus
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

25. Saako kulttuuripalvelun tuottaja korvauksen kulttuurilähetteessä?

Ei saa
Kyllä, tulonmenetys kompensoidaan osittain mallin kautta
Kyllä, tulonmenetys kompensoidaan täysin mallin kautta
Kyllä, asiakas maksaa osan palvelusta
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

26. Kirjataanko kulttuurilähetteestä seuraavia asioita? Valitse kaikki soveltuvat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Käyttäjien määrä
Käytettyjen palveluiden määrä
Palvelut, joista asiakkaat on ohjattu
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

27. Onko kulttuurilähetteen vaikuttavuutta arvioitu?

Kyllä
Ei

28. Millaista kansallista toimintamallia tai digitaalisia ratkaisuja tarvittaisiin kulttuurilähetteen kehittämiseen ja toimeenpanoon?

Palveluohjaus

29. Onko kunnassanne/hyvinvointialueellanne käytössä jokin kulttuurin palveluohjauksen malli?*

Kyllä
Kehitteillä
Ei
En osaa sanoa

30. Millainen palveluohjauksen malli kunnassanne/hyvinvointialueellanne on?

31. Onko palveluohjaus kohdennettu jollekin kohderyhmälle?

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Avoim kaikille
- Kotona asuvat ikäihmiset
- Asumispalveluissa olevat ikäihmiset
- Työllisyyspalveluiden asiakkaat
- Nuorisopalveluiden asiakkaat
- Neuvoloiden asiakkaat
- Aikuissosiaalityön asiakkaat
- Päihdetyön asiakkaat
- Mielenterveyspalveluiden asiakkaat
- Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat
- Mielenterveyskuntoutujat
- Yksinäiset
- Maahanmuuttajat
- Vammaiset
- En osaa sanoa
- Jokin muu, mikä?
- Lisää vaihtoehto...
- Halutessasi voit tarkentaa vastaustasi.

32. Miten palveluohjausta kohdennetaan? Vastaa parhaiten kuvaava vaihtoehto.

- Palveluohjaus on tarjolla kaikille (kohderyhmän) asiakkaille
- Palveluohjaus on tarjolla kaikille (kohderyhmän) asiakkaille resurssien puitteissa
- Palveluohjausta tarjotaan tarveharkinnan perusteella
- En osaa sanoa
- Jokin muu, mikä?

33. Kuka tekee kulttuurin palveluohjausta? Voit valita kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Sosiaalipalvelut
- Työllisyyspalvelut
- Terveyspalvelut
- Kulttuuripalvelut
- Järjestöt
- Jokin muu, mikä?

34. Kuinka monta asiakasta palveluohjaus tavoittaa kunnassasi/hyvinvointialueellasi vuosittain?

35. Onko palveluohjauksen vakiinnuttamista hyvinvointialueen käytäntöihin valmisteltu?

- Kyllä
- Ei

36. Miten palveluohjaus kulttuuripalveluihin on toteutettu? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Asiakas saa fyysisen esitteen
- Asiakas etsii itse tiedon kootulta palvelutarjottimelta (esim. koostettu verkkosivu, sähköinen palvelutarjotin)
- Asiakas etsii itse tiedon sosiaalisesta mediasta (esim. Facebook, Instagram)
- Asiakas ohjataan puhelinpalveluun

Asiakas ohjataan fyysiseen neuvontapisteeseen (esim. lähitori, kirjasto)
Asiakasta ohjataan hänen saamassaan sosiaali-, terveys-, työllisyys- ym. palvelussa
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

37. Millaisiin kulttuuripalveluihin palveluohjaus ohjaa? Valitse kaikki soveltuvat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Kunnan kulttuuripalvelut
Yksityiset kulttuuripalvelut
Järjestöjen kulttuuripalvelut
Omaehtoinen kulttuuritoiminta (esim. maalaaminen, soittaminen)
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

38. Kirjataanko kulttuurin palveluohjauksesta seuraavia asioita? Valitse kaikki soveltuvat vaihtoehdot.

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Käyttäjien määrä
Asiakaskontaktien määrä
Palvelut, joista tulevat asiakkaat on ohjattu palveluohjaukseen
En osaa sanoa
Jokin muu, mikä?

39. Onko palveluohjauksen vaikuttavuutta arvioitu?

Kyllä
Ei

40. Millaista kansallista toimintamallia tai digitaalisia ratkaisuja tarvittaisiin palveluohjauksen kehittämiseen ja toimeenpanoon?

Muut mallit ja lisätiedot

41. Onko kunnassanne/hyvinvointialueellanne muita kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleja?*

Kyllä
Kehitteillä
Ei
En osaa sanoa

42. Millaisia muita toimintamalleja kunnassanne/hyvinvointialueellanne on?

43. Kuinka toteuttamiskelpoisiksi miellät nämä kulttuurihyvinvoinnin eri toimintamallit alueellasi/kunnassasi?

1 = ei ollenkaan toteuttamiskelpoinen, 2 = vain hieman toteuttamiskelpoinen, 3 = melko toteuttamiskelpoinen, 4 = hyvin toteuttamiskelpoinen

Kulttuuriin osallistumisen taloudellisen tuen malli, esim. Kaikukortti, Kimmoke-ranneke
Kulttuurilähete
Palveluohjaus

44. Kenen uskoisit voivan täydentää kuntasi/hyvinvointialueesi vastauksia? Kirjoita kenttään henkilön sähköpostiosoite, niin välitämme kyselyn hänelle.

Liite 2. Toimintamallit kunnittain ja hyvinvointialueittain

	Taloudellisen tuen malli	Kulttuurilähete	Kulttuurin palveluohjaus
Alavieska	Kyllä	Ei	Ei
Askola	Ei	Ei	Ei
Espoo	Kyllä	En osaa sanoa	Kyllä
Etelä-Karjala	Kyllä	Kehitteillä	En osaa sanoa
Etelä-Savo	Ei	Kehitteillä	En osaa sanoa
Evijärvi	Kyllä	En osaa sanoa	Ei
Haapajärvi	Ei	Ei	Ei
Heinola	En osaa sanoa	Ei	En osaa sanoa
Helsinki	Kehitteillä	Kyllä	Kehitteillä
Hämeenlinna	Kyllä	Ei	Ei
Ii	Kehitteillä	Kyllä	Kyllä
Iisalmi	Ei	Ei	Ei
Joensuu	Kyllä	Ei	Ei
Joutsa	Kyllä	En osaa sanoa	Kyllä
Jyväskylä	Kyllä	En osaa sanoa	Ei
Kannonkoski	Kyllä	Ei	Ei
Karkkila	Kyllä	Ei	Ei
Kauhajoki	Ei	Ei	Ei
Kauhava	Kyllä	En osaa sanoa	En osaa sanoa
Keski-Pohjanmaa	Kyllä	Ei	Ei
Keski-Uudenmaan sote kuntayhtymä	Kyllä	En osaa sanoa	En osaa sanoa
Kokkola	Kyllä	Ei	Ei
Kotka	Ei	Ei	Ei
Kouvola	Kyllä	Kehitteillä	En osaa sanoa
Kruunupyä	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Kuhmo	Kyllä	Ei	Ei
Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla (KUPPI) -projektin toteuttajakunnat (Pirkanmaa)	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Kuopio	Kehitteillä	Kyllä	Ei
Kuortane	Ei	Ei	Ei
Kymenlaakso	Ei	Ei	Ei
Lahti	Kehitteillä	Kehitteillä	Kehitteillä
Lappajärvi	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Lappeenranta	Kyllä	Kehitteillä	En osaa sanoa
Lieto	Ei	Ei	Ei
Lohja	Kyllä	Ei	Ei
Merijärvi	Ei	Ei	Ei

Mäntyharju	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Nurmijärvi	Kehitteillä	Ei	Ei
Oulu	Kyllä	Kehitteillä	Ei
Paltamo	Kyllä	Ei	Ei
Pieksämäki	Kyllä	Kyllä	Kehitteillä
Pielavesi	Ei	Ei	Ei
Pirkanmaan hyvinvointialue	Kyllä	Kyllä	Kehitteillä
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	Kyllä	Kehitteillä	Kehitteillä
Porvoo	Kyllä	Ei	Kyllä
Päijät-Häme (ml. Pukkila ja Myrskylä)	Kyllä	En osaa sanoa	Kyllä
Pöytyä	Ei	Ei	Ei
Riihimäki	Kyllä	Ei	Ei
Rovaniemi	Kyllä	Kehitteillä	Ei
Ruovesi-Virrat	Kehitteillä	Kehitteillä	Kyllä
Saarijärvi	Ei	Kehitteillä	En osaa sanoa
Salo	Kehitteillä	Ei	Ei
Seinäjoki	Kyllä	Ei	Ei
Siilinjärvi	Ei	Ei	Kehitteillä
Sodankylä	Ei	Ei	Kyllä
Suomussalmi	Kyllä	Ei	Ei
Tammela	Kyllä	Ei	Ei
Tampere	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Tervo	Ei	Ei	Ei
Toholampi	Kyllä	Ei	Ei
Turku	Kyllä	Kehitteillä	En osaa sanoa
Utajärvi	Kehitteillä	Ei	Kyllä
Uurainen	En osaa sanoa	Ei	Ei
Vaasa	Kyllä	Ei	Ei
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	Kyllä	Kehitteillä	Kyllä
Veteli	Kehitteillä	Ei	En osaa sanoa
Ypäjä	Kyllä	Ei	En osaa sanoa